

Milý čtenáři,
milá čtenářko,

držíte v ruce knížečku, která obsahuje hlavní katecheze z Celostátního setkání animátorů v Třešti v roce 2014. Najdete v nich mnoho inspirací pro přemýšlení o sobě a o vztazích mezi lidmi.

Hledání cesty, jak žít svůj život smysluplně, je pro šťastný život zásadní. Proto Sekce pro mládež ČBK připravila také soubor témat vhodných pro společenství, včetně nápadů na metodické provedení ve skupině mladých lidí. Najdete je na:
<http://www.cirkev.cz/cirkev-se-setkava/mladez/>

Oba dva materiály vám dáváme do rukou s důvěrou, že se jimi necháte inspirovat a že je použijete pro diskuse s mladými ve svém okolí.

P. Jan Balík

Na cestě k člověku

.....

Úvod

ThDr. Jan Balík, PhD.

Člověk hledá pravdu o světě, ve kterém žije. Avšak nejpalcivější tázání je po smyslu sebe sama. Podle toho, jaké poznání má člověk sám o sobě, jedná a nastavuje si své životní cíle. Nejhorší nemoc, která může člověka postihnout, je rezignace na hledání pravdy a následný život podle hesla: co je příjemné, je dobré; co je užitečné, je i dovolené.

Hledat pravdu v její celistvosti předpokládá ochotu sladovat lidskou moudrost (přírodní vědy a filosofii) se zjevením (Písmo svaté, víra církve). Ve své podstatě si nemůže lidský rozum (věda) a víra odporovat, ba naopak. Jsou to dvě křídla, kterými „se lidský duch pozvedá k nazírání pravdy.“ (Jan Pavel II. – *Fides et ratio*, úvod). Celistvé poznání člověka je výsledkem setkání filosofie a teologie, osoby i společnosti, dějin i současnosti, jednotlivých věd, umění i víry. Prioritou antropologie (vědy o člověku) je odhalení základních, do člověka stvořitelem vdechnutých, pravidel (přirozenost člověka) a objevení cíle člověka jako osoby (láska, věčnost). To pak následně umožní vymezit pravé místo člověka ve světě a odhalit prostor skutečné lidské svobody. Takto uvažoval sv. Tomáš Akvinský: snažil se o celistvý pohled. Takový pohled se podařil i sv. Janu Pavlu II. v *Teologii těla*. Další knihou, která o člověku hovoří tímto celistvým způsobem, je *Kompendium sociální nauky církve*.

V novověku se převládající filosofické myšlení přestalo dívat na celek a zahledělo se do jednotlivostí, které začalo vnímat odtrženě od celku. Prostřednictvím přírodních věd se sice o sobě dovidáme neuvěřitelné množství informací, ale zároveň stále méně chápeme lidskou podstatu. Postupně došlo k oddělení člověka od Boha a lidstvu začala chybět kritéria pro rozhodování, člověk sám začal rozhodovat o dobrou a zlu.

Na místo Boha vstoupily pouze lidské úsudky (např. v podobě většiny v parlamentu), které jsou ve skutečnosti často jen momentálními náladami. Ztráta intuice, že každá lidská bytost má v sobě něco božského a je tajemstvím, vede k smutku a prázdnotě.

Tento posun v myšlení stojí za slepými uličkami, které mají nejrůznější názvy. Ať jde o nacismus, komunismus, o konzumní styl života, všudypřítomný relativismus či o genderové teorie. Dějiny totalitních režimů 20. století jasně ukazují, že filosofické názory mají následky. Čím se vyznačuje myšlenka, která se stává ideologií směřující k totalitě? Tím, že nestrpí racionální kritiku, nedovolí, aby někdo napadl její nelogičnost, iracionálnost a rozporuplnost. Ideologie je charakterizována právě tím, co v současnosti nese název politická korektnost. Pokud se idejemi genderových teorií musí řídit rozhodování vlád a musí se jim učit ve školách, jedná se již o ideologii. Ve Francii o tom vědí své!

Genderové sexuální filosofie tvrdí, že pohlaví není přirozenou daností, kterou musí člověk přijmout a naplnit smyslem, nýbrž sociální rolí, kterou si člověk volí nezávisle na zvycích společnosti. Papež Benedikt XVI. o jejich nepřijatelnosti hovořil mimo jiné v prosinci 2012. Citoval přitom Gillese Bernheima, vrchního rabína Francie, který napsal, že atentát, kterému je vystavena autentická rodina, skládající se z otce, matky a dítěte, má své kořeny v pohledu na to, co ve skutečnosti znamená být člověkem.

Čím dalším se vyznačuje katolická antropologie?

- Především žasnutím nad krásou stvoření a vznešeností člověka. Často připomínané heslo: Krása spasí svět (Dostojevskij), je jiným vyjádřením nutnosti ukotvit člověka v Bohu.
- Je inspirována biblickou výpovědí.
- Nachází svou plnost ve styku s Kristem, který „plně odhaluje člověka jemu samému a dává mu poznat vznešenost jeho povolání“ (Gaudium et spes, 22).

Z tohoto důvodu můžeme tvrdit, že katolická církev je nejbližší lidskosti, že je pamětí lidstva a že její pohled na člověka je plný radosti a žasnutí. Kdo by mohl popřít, že svatí jsou krásní, realizovaní a radostní lidé!

Jaké další klíčové výpovědi o člověku církev vnímá?

Bůh stvořil vše viditelné (hmotu, přírodu, vesmír) i neviditelné (duchové bytosti). Pak obojí spojil a stvořil člověka, který je jednotou těla a duše (KKC 327). Tehdy viděl, že je to velmi dobré (Gn 1,31). Člověka stvořil ke své podobě, k podobě Trojice, společenství osob; stvořil ho jako muže a ženu (Gn 1,26-27). Z tohoto důvodu má člověk ve světě privilegované postavení. Je partnerem dialogu s Bohem a svou lidskou tělesností vnáší do viditelného světa neviditelné; jednota muže a ženy je nejintenzivnějším zobrazením Trojice. Tělo člověka má schopnost vyjadřovat lásku, která se projevuje v sebe-darování osoby osobě. Prostřednictvím těla muž a žena vnímají, že jsou stvořeni jeden pro druhého, aby vytvářeli jednotu.

Avšak k celistvé antropologii patří i zpráva o hříchu, který je ze strany člověka negací svobody, odmítnutím Boží lásky a uzavřením se ve svém egoistickém já. Odpovědí na hřích jsou dějiny spásy a historie Božího milosrdenství, Boží lásky, která je větší než hřích a nevěrnost člověka.

Hřích, který vstoupil do života člověka, způsobil chaos, zmatek, rozvrat, rozvod a to v mnoha rovinách:

Člověk x Bůh: místo vztahu se objevuje nedůvěra a strach.

Muž x žena: místo vzájemného darování přichází nadvláda a konflikt, zneužití druhého.

Rozum x touha: místo harmonie nastupuje žádostivost a nesvoboda.

Člověk x stvoření: místo vzájemného respektu se objevuje těžká práce, bolestný porod a vykořisťování země člověkem.

Tělo x duše: nemoc, smrt a zánik těla narušují krásu stvoření.

V této perspektivě Kristus přichází, aby rozdělené spojil, aby člověk mohl najít znovu cestu k harmonii. V síle Ježíše zmrtevýchvstalého je možné uskutečnit to, co je v člověku od chvíle stvoření zakódováno: povolání k lásce. Znovu nastolovat harmonii lidské bytosti. Mimo jiné i proto je plné vítězství Krista spojeno opět se vzkříšením našeho těla. Spása se neodehrává mimo svět, avšak zároveň viditelný svět přesahuje.

Člověk má vznešené povolání, ke kterému dostává od svého stvořitele podporu a pomoc: Zobrazovat celou svou bytostí a svými vztahy Boha Trojici. Být zviditelněním Boží lásky. Vesmír i věčnost se jeví jako místo stvořené pro osobní společenství a pro vztahy, pro lásku. Slovo láska přesně vyjadřuje to, co je v člověku zakódováno od stvoření. Proto je láska tak silná a okouzlující, proto po lásce každý (i nevěřící!) tak touží.

Láska je ve své podstatě vztahem mezi osobami Trojice. Pro nás lidi je výzvou a úkolem, ale též darem, který nám byl vložen „do srdce skrze Ducha Svatého, který nám byl dán“ (Řím 5,5). Základní povolání člověka je láska. Člověk svého naplnění, své skutečné seberealizace a smysluplnosti života dosahuje tím, že žije láskou. „Člověk může sám sebe plně nalézt jen v opravdovém darování sebe samého“ (Gaudium et spes, 24).

Vidět člověka tímto způsobem je osvobozující, krásné a okouzlující. Zároveň též odpovědné. Být člověkem na míru Boží je nelehký úkol. Avšak je zbytečné podlehnout slabosti a malomyslnosti. Pro jeho naplnění nikomu nechybí Boží pomoc a společenství církve. Vždyť „cestou církve je člověk“ (Jan Pavel II., *Redemptor hominis*, 14).

Přirozený zákon a relativismus

.....

Filosofický pohled

Mgr. Roman Cardal Ph. D.

1. Nečekané potíže

Vstupme do našeho tématu citací: „Hitler žil mezi svými spoluobčany a i před námi stojí jako dokonalé klasické umělecké dílo, jež přivedlo samo sebe k této výši... Takovou individualitu nikdo nevytvořil; nýbrž sama se stala tím, čím byla. Stala se takovou, jakou chtěla být, a zůstala této podobě věrná... A takovými uměleckými díly jsou i velcí mužové té doby. Jako státník je... hluboce plastickou postavou Fuehrer, a okolo něho, podobni hvězdám, rozvinuly svou osobnost Goering, Ribbentrop, Rosenberg a Frank“.¹

Výše uvedená „citace“ by mohla někoho šokovat. Lze tímto způsobem opěvovat brutální nacistické vrahy, kteří mají na svědomí milióny nevinných lidských životů? Většina z nás patrně odpoví, že ne. Vždyť se jednalo o válečné zločince, na něž nakonec dopadl spravedlivý trest.²

Věc ovšem není tak jednoduchá, jak se na první pohled zdá. I když se většina lidí shodne na tom, že zločin zaslouží trest, rozejde se v interpretaci toho, co je to zločin. Aby bylo možné nějaký zločin spáchat, je nutné být *svobodnou* bytostí, která jedná proti *objektivně* danému řádu. Nejsou-li svobodný, nejsou moje činy moje, a tudíž za ně nenesu žádnou odpovědnost. Neexistuje-li žádné objektivní dobro,

---

1 G.W.F.HEGEL, Dějiny filosofie, II, ČAV, Praha 1965, s.38. Citace je záměrně obsahově i stylisticky upravena. Hegel samozřejmě nemohl znát nikoho ze jmenovaných osob, namísto nich hovoří o Sokratovi, Periklovi, Thúkydidovi a Sofoklovi. My jsme na jejich místa dosadili jména nacistických válečných zločinců.

2 Všichni jmenovaní byli na základě rozsudku norimberského tribunálu odsouzeni k trestu smrti.

neexistuje ani žádné objektivní zlo a proto lze o „zločinu“ hovořit jen ve velmi zúženém smyslu. O dobru a zlu se pak nerozhoduje na úrovni objektivní, nýbrž subjektivní. Rozhoduje o nich člověk, který stanovuje kritérium jejich rozlišení.

Nacisté měli své zákony a podle nich se jmenovaní nedopustili ničeho špatného. Byli bezúhonnými občany Třetí říše. Řada z nich se před soudem hájila tím, že prostě jen konali svou povinnost, která jim byla zákonem a rozkazy nadřízených uložena. Pokud se vůbec proti něčemu provinili, pak to byly zákony uznávané vítěznými mocnostmi. A protože tyto zákony byly po válce uplatněny i na nacisty, byli nutně prohlášeni za zločince. Ale zákony spojenců měly stejný původ – byli stanoveny lidmi. Lidé však stanovují právo *ad libitum*, dle svého uvážení. Nacisté byli odsouzeni ne proto, že spáchali něco objektivně špatného a zločinného, nýbrž proto, že podlehli silnější moci, která se řídila jinými pravidly.

Tento postmoderní, relativistický výklad vás možná neuspokojí. Nutno si však položit otázku proč? Co se vám na tomto výkladu nelíbí? Že banalizuje vážnost zla, kterého se odsouzenci dopustili? V čem by tato vážnost měla spočívat? V krutém zabíjení nevinných? Tím se vracíme k centrálnímu problému – existuje něco jako vina a nevina? Jen tehdy, když jsme svobodní a můžeme se provinít proti řádu, který *jsme sami nestanovili*. Pokud si nadefinujeme pravidla podobná těm nacistickým, můžeme klidně vraždit a mučit, protože budeme jednat v souladu se zákonem.

Co když byli nacisté realisté? Jestliže svět povstal v evolučním procesu, hlavní hybnou silou je boj o přežití a kdo v tomto boji nemá dostatek sil, je odsouzen k zániku. Protestovat proti právu silnějšího je jako protestovat proti síle gravitace. Můžete se jí vzpírat, jak chcete, ale stejně jí neuniknete. Nelze-li něco změnit, je třeba se přizpůsobit. V tomto případě to znamená přijmout požadavky zákona ovládajícího svět – bojovat o svůj život a zbavit se zbytečného jemnocitu, který

ve vás vyvolává soucit s umírajícím pod vaší nohou. Pokud mu podlehneme, je otázkou času, kdy se pod jeho botou ocitnete vy sami.

Jsmo schopni vyloučit, že by byl základní zákon skutečnosti tak nemilosrdný? Není snad boj o přežití každodenní realitou přírodního světa? Evolucionisté dnes říkají, že mezilidský respekt je také evolučním produktem, protože se osvědčil jako vhodná strategie v boji o přežití lidstva. To je hodně levný „argument“. Nevylučuje totiž možnost zabít některých lidí, např. těch, kteří společnost zatěžují a tím ji vlastně oslabují (nemocní, postižení, staří). Navíc, co se prozatím evolučně osvědčilo, není žádnou „pravdou navěky“. Může přijít doba, kdy bude evolučně výhodnější eliminovat určitou část lidstva a nechat přežít jen ty „nejschopnější a nejsilnější“.

2. Cesta za řešením

Zamyslíme-li se nad právě naznačenými obtížemi, nemůžeme nevidět jejich závažnost. Jsme v pokušení na ně zareagovat instinktivně stáhnutím se do naší víry, v jejímž světle se bezohledné zacházení s člověkem jeví jako odsouzeníhodné. Ale to je pouze naše preference. Jiní lidé a jiné skupiny mají jiné, často zásadně odlišné preference. Existují lidé, kteří si např. upřímně myslí, že obyvatelé Západu si zaslouží bídu a smrt, protože vybudovali svou prosperitu díky dlouhému útisku a vykořisťování nezápadního světa. Je jejich preference špatná? Dvě preference a víry nakolik jsou preferencemi a věrami, jsou stejnohodnotné. Proč by jedna z nich měla být lepší než ta druhá?

Řešení se nám nabízí pouze na poli filosofie. Jen ona nám je schopna ukázat, že jsme svobodné, mravně zodpovědné bytosti, že nás objektivně poznatelná realita našeho lidského života zavazuje k určitému typu jednání.

2.1. Problém svobody

Svoboda se nám jeví jako něco zcela samozřejmého. Kdo z nás pochybuje o své svobodě? Takřka nikdo. Ale to je chyba. Pochybovat bychom o ní měli. Stačí se zamyslet nad tím, co znamená být svobodným.

Být svobodným znamená být *aktérem, autorem svého života*. Jsem-li svobodný, pak jsem to skutečně já, kdo činím toto rozhodnutí, tento čin, či se vzdávám tohoto názoru a skutku. To může být samozřejmě až do chvíle, než si uvědomíme, co se tím vlastně míní. Podíváme-li se na obrovské rozměry Vesmíru a na naši nepatrnost v něm, nepři- jde nám absurdní si myslet, že se v našem jednání vymykáme všem silám, které na nás zvnějšku i zevnitř působí? Nejsme jen nepatrným prachem v kolosální realitě, v níž jsou ve hře síly přesahující všechny naše představy? Jenže kdo tvrdí, že jsme svobodní, říká, že v našem myšlení, rozhodování a jednání nepodléháme žádné jiné síle kromě síly naší vůle, kterou máme v moci. Jak se může tento miniaturní prá- šek, zvaný člověk, vymanit z drtivého tlaku kosmických vlivů a jednat podle svého vlastního poznání a záměru?

Jak je to možné, nevíme. Víme však, že je tomu tak! Filosofie nám zde odkrývá jedno velké tajemství. Kdybychom nebyli svobodní, byli bychom ve všem determinovaní. Byli bychom pasivní výslednicí ci- zích sil. Také vše, co si právě myslíme, by bylo výsledkem momentál- ní konstelace faktorů činných v našich mozcích. Nic z toho bychom neměli ve své moci. Kdo zastává takový determinismus, nemůže proti našemu popisu nic namítat.

Filosofie zde přichází s velkým objevem: zastánce determinismu je samozřejmě přesvědčen, že hájí pravdivé stanovisko a že se jeho opo- nenti (zastánci svobody) mýlí. Musí nicméně připustit, že se mýlí pro- to, že jsou k tomu determinováni faktickou konstelací svého mozku. Tím povstává otázka, proč se vlastně mýlí? Vždyť svůj názor zastávají ze stejného důvodu jako determinista – stejně jako on jsou k němu determinováni. Má determinista právo si myslet, že jeho determi- nanta (konstelace mozku) je lepší a pravdivější než determinanta jeho oponentů? Nemůže. Neboť v deterministické interpretaci nelze zjišťovat pravdivostní hodnoty jednotlivých stanovisek (všechny jsou výsledkem nějaké determinanty). Zároveň však determinista vznáší nárok na pravdivost své pozice. Tím se dostává do rozporu, do kolize

sám se sebou, aniž si to uvědomuje. Jeho názor je nepravdivý, neobjektivní, nepřijatelný.

Člověk je tudíž svobodná bytost! Máme se v moci a můžeme ze svého života učinit, co chceme. Můžeme se vydat cestou Hitlera, Stalina, vrahů, zlodějů a podvodníků, anebo můžeme následovat příkladů matky Terezy, dona Bosca či Maxmiliána Kolbeho. Můžeme se vydat vstříc vlastnímu sebe-zmaření, anebo vykročit za svým autentickým sebe-uskutečněním.

2.2. Pravda a přirozený zákon

Na základě řečeného lze pokročit dále. Tak jako není možné popírat naši svobodu, nelze popírat ani naši schopnost poznávat pravdivě/objektivně skutečnost. Filosofie přichází se zcela konkrétním důkazem pravdy, který zde nebudeme rozebírat. Nám nyní stačí vidět, že kdo člověku tuto schopnost upírá, činí tak nutně s nárokem na pravdu a tím se vyvrací.

Člověk je tedy svobodná bytost, která je schopna poznat pravdu o světě a o sobě samé. Tato schopnost je zároveň i životním úkolem: mít rozum znamená být přirozeně povolán k pravdivému poznání. Omyl, nakolik je omylem, není poznáním. Rozum je poznávací kapacita a jako taková je svou strukturou určena k pravdivému poznávání.

Podobná úvaha platí i o volním životě člověka. Tak jako je rozum určen k pravdě, tak je i vůle určena k dobru. Ať chceme cokoli, chceme to proto, že se nám to zdá dobré. Zlo, nakolik je zlem, nedokáže spustit mechanismus chtění, stejně jako omyl nenaplnuje podmínky realizace poznání. Problém člověka spočívá v tom, že může chtít to, co je dobré pouze zdánlivě, nikoli však skutečně, objektivně. Nacisté i komunisté byli přesvědčeni, že konají správně, že likvidace nepřátel je něčím objektivně dobrým. Kde ale hledat to, co je pro člověka objektivně dobré? Musíme se omezit jen na malé naznačení.

Desatero má sice náboženský původ, ale jeho požadavky jsou velmi racionální. Racionální jsou proto, že vedou k ochraně a rozvoji člověka

a určují mu odpovídající místo v celku reality. Jsme-li stvořené bytosti, máme svůj původ mimo sebe. Vše, čím jsme, máme od jiného. Prožíváme-li své životy jako něco základně dobrého, je přirozené, že za to dlužíme vděk svému Tvůrci. Odtud první tři požadavky Desatera. Kromě toho jsme bytosti společenské a rozvoj nás - jako jedinců - je vázán na organizovanou pomoc druhých (společnost). Kdybychom mohli zabíjet, krást, napadat druhé, lhát a podvádět, společnost by se zhroutila a tím by padla i nutná podmínka mého individuálního života a jeho rozvoje.

Tato pravidla či zákony tedy nejsou libovolné, jsou nutným výrazem struktury toho, co je člověk jakožto jedinec a jakožto společenská bytost. Odpovídají lidské přirozenosti a vůli Tvůrce, který je autorem bytosti s takovou přirozeností. Proto se jedná o *přirozený zákon*. Jeho porušováním se člověk dostává do podobné situace, jako když teoreticky neguje svobodu a pravdu – upadá do kolize sám se sebou. Nerespektování přirozeného zákona však není jen kolizí na úrovni rozumu. Je kolizí existenciální, v níž se člověk dostává do rozporu sám se sebou, s požadavky vycházejícími z toho, kým je (z jeho přirozenosti).

Když se dopustíme eticky defektního jednání, neradi si to připouštíme. Naopak máme sklon takové jednání ospravedlnit. Dnes je nám ze všech stran vtíravě vnucován model postmoderního, relativismus vyznávajícího člověka, který požadavky Desatera bez jakýchkoli skrupulí opustil a nemá už žádnou potřebu sebe-ospravedlnění. Lidé zosobňující tento vzor jsou představováni jako spokojení, nezávislí a moderní sympatáci (viz. různí filmoví a seriáloví hrdinové), kteří nepokrytě pohrdají nemanipulovatelným mravním řádem. Za tímto líbivým obrazem se ale skrývá lidská tragédie. Naše přirozenost nám ukládá určitý styl jednání v našem vlastním zájmu, a kdo ho opustí, jedná proti sobě samému. Během pozemské existence člověka je to mnohdy přikryto zářivou clonou úspěchu. Filosofie však ukazuje, že člověk je bytost nesmrtelná a že přirozený mravní zákon je také výrazem vůle Toho, který nás stvořil. Tvůrce ho nestanovil svévolně. Přirozený zákon je cestou k cíli racionálních tvorů (*lex est via ad finem*)

a ten v posledku leží v Bohu. Jestliže nerespektování přirozeného zákona (Desatera) znemožňuje vzájemné lidské soužití (kolaps společnosti) a tedy i dosažení lidské seberealizace, která je vždy společensky prostředkována, znemožňuje také mírové soužití člověka s Bohem. Existuje snad nějaká větší lidská tragédie?

Otázky:

1. Relativisté musí uznat, že nacismus a komunismus nelze odsoudit (kriminalizovat), protože žádné objektivní dobro a zlo neexistuje. Jak odpovíte?
2. Proč platí Desatero. Je jeho platnost absolutní? Nemohla by pro člověka platit jiná pravidla?
3. Diskutujte o naznačeném důkazu svobody? Chápete jeho etapy i jeho důsledky?
4. Nárok na pravdu je prý totalitní. Není totalitní spíše relativismus? K jakým důsledkům vede?

Doporučená literatura:

J.PRINZ, *Abeceda filosofického myšlení*, Academia Bohemica, Praha 2013

R.CARDAL-J.FUCHS, *Vybrané otázky z filosofie*, Cevro Institut, Praha 2013

J.HORNÍK, *Proč holokaust. Hitlerova vědecká mesianistická vražda*, Rybka Publishers, Praha 2009.

P.KREEFT, *Ach, ten Sokrates*, Hnutí pro život, Praha 2008.

Kdo je člověk?

Biblicko-teologický pohled

ThLic. Petr Smolek

Vše, co je napsáno v Bibli, mluví o Bohu a o člověku. Písmo svaté však není filozofickou knihou. Neklade si obecnou otázku *Kdo je člověk?* Jednoduše vypráví o tom, co konkrétní lidé prožili s Bohem. A tak čteme o Abrahámovi, Marii, Herodovi, Jidášovi, Pavlovi z Tarsu a obrovském zástupu dalších postav Starého i Nového zákona, které vstoupily do rozhovoru s Bohem, nebo se mu uzavřely. Od těchto vyprávění o životě konkrétních lidí máme ale možnost přejít k obecné otázce: Kdo je to vlastně člověk? A kdo jsem já? Začínáme od Bible, ale rozumem a vírou pokračujeme v úvaze dál. Náš pohled se stává biblicko-teologickým.

Neviditelný Bůh se na mě obrací v Ježíši Kristu

Místo složitých úvah o člověku Bible od začátku do konce zvěstuje základní pravdu: Bůh mluví k člověku. „Mnohokrát a mnoha způsoby mluvil Pán v minulosti k našim předkům skrze proroky. V této poslední době však promluvil k nám skrze svého Syna. Jeho ustanovil dědicem všeho a skrze něj také stvořil svět“ (Žid 1,1-2). Bůh nejdokonalejším způsobem hovoří k člověku ve svém Synu, Ježíši Kristu, který byl ukřižován a vstal z mrtvých.

A co Ježíš říká? Miluji tě do krajnosti. Chci, abys měl/měla život. Věčný život, plný život (srov. J 10,10). Věčný život je v tom, že poznáš Boha, mého Otce, a mě, Krista, kterého On poslal (srov. Jan 17,3). Obrat se a věř evangeliu (srov. Mk 1,12). Následuj mě, protože já jsem světlo světa (srov. Jan 8,12). Zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mě (srov. Lk 9,23). Postav svůj život na mém slovu (srov. Mt 7,24). Miluj Boha celým srdcem a bližního jako sám sebe (srov. Mt 22,37).

Miluj tak, jak jsem já miloval (srov. Jan 15,12). Přijmi spolu se všemi, který jsem si vyvolil, Ducha Svatého (srov. Jan 16,7), modlete se „Otče náš“, „přijď království tvé“ (srov. Mt 6,9), jděte do celého světa a hlásejte evangelium (srov. Mk 16,15).

Je pravda, co Ježíš Kristus říká? Na koho se obrací?

Z biblického úhlu pohledu, dřív než se rozvine celá úvaha o člověku, je naprosto zásadní odpovědět si sám u sebe, zda i na mě se Bůh takto obrací v Ježíši Kristu. Jestli ho slyším a odpovídám mu, nebo ho nevnímám a uzavírám se před ním. V nejlepším případě mohu dospět k úžasnému zjištění, že i na mě se neviditelný Bůh obrací jako na svého přítele, chce být se mnou, chce mě pozvat, očistit od hříchů a přijmout do společenství Otce a Syna v Duchu Svatém (srov. DV 2).

Člověk stvořený k Božímu obrazu

V úžasu nad tím, že neviditelný Bůh se v Ježíši Kristu právě na mě obrací s nabídkou božského života, se mohu ptát, zda toto platí pro všechny lidi. Jestliže ano, kdo je vlastně člověk?

Učení církve hlásá, že člověk je stvořen k Božímu obrazu a podobě. „Učiňme člověka jako náš obraz, podle naší podoby. (...) Bůh stvořil člověka jako svůj obraz, jak obraz Boží ho stvořil, stvořil je jako muže a ženu“ (Gen 1,26-27).

Tento starozákonní text ve svém původním významu osvětluje, že člověk není bůh, ale je stvořen pro vztah s Bohem, a je na něm závislý jako obraz na svém vzoru. Tento úryvek popisuje také pověření člověka: spravovat stvoření a zpřítomňovat před veškerým tvorstvem Stvořitele.

Ve světle Ježíše Krista, který „je věrný obraz neviditelného Boha“ (Kol 1,15), je možné jít v pochopení člověka ještě dál.

Člověk, muž a žena, je součástí tvorstva, protože je stvořený. Člověk ale zároveň tvorstvo převyšuje ve své důstojnosti, protože on jediný je stvořen k Božímu obrazu. Lidská osoba, jednota těla a nesmrtelné duše, je dílem lásky Nejsvětější Trojice. Je obdařena svobodou, rozumem, vůlí hledat a milovat pravdu a dobro. Kvůli dědičnému hříchu je však nakloněna ke zlému a podléhá omylu. Kristus vychází hříšníkům vstříc, odpouští jim hříchy, dává jim svého svatého Ducha, aby dokázali žít v synovské poslušnosti vůči nebeskému Otci. Všichni lidé jsou stvořeni k Božímu obrazu, ale jen v míře, v jaké se nechávají přetvářet Kristem, se v Kristu stávají Bohu podobnými. Kdo odmítá vstoupit do Krista, nemůže překonat útoky zla, ani dosáhnout osobně a společensky plného lidství.

Člověk stvořený k Božímu obrazu je stvořen také pro vztahy. Ježíš Kristus zjevuje jediného Boha jako plnost vztahů mezi Otcem a Synem v Duchu Svatém. Člověk je povolán, aby žil nejen vedle druhých nebo společně s druhými, ale především pro druhé. Manželský vztah mezi mužem a ženou, ve vzájemném darování se a přijímání, v lásce, věrnosti a plodnosti, nejen přetváří muže a ženu k Boží podobě, ale je také místem, kde oba zakoušejí božský život. Vždyť existuje „jakási podobnost mezi jednotou božských osob a jednotou Božích dětí v pravdě a v lásce“ (GS 24).

A do třetice, člověk stvořený k Božímu obrazu je správcem a strážcem stvoření. Nemůže ničit a drancovat, ale má dodržovat přírodní zákony a přijímat stvoření jako dar Boží lásky. Má s Bohem moudře a zodpovědně spolupracovat, aby i skrze toto dílo byla zjevná sláva Boží.

Různost přístupů k člověku

Na otázku *Kdo je člověk?* hledají odpověď i přírodní vědy, filozofické školy a světová náboženství. Poznané pravdy díky odlišným přístupům jsou trojího druhu: vědecké pravdy potvrzované experimenty, filozofické pravdy získané rozumovým uvažováním a náboženské pravdy překračující hranice experimentů a logiky. V konečném důsledku tyto pravdy musí směřovat k jediné pravdě v její plnosti. Vždyť

Bůh, který z lásky stvořil svět, je zároveň „Bůh, který tvoří a ochraňuje schopnost poznávat a uvažováním pronikat přirozený řád věcí, na kterou se vědci s důvěrou spoléhají.“ Je to „tentýž Bůh, který se zjevuje jako Otec našeho Pána Ježíše Krista“ (FeR 34).

Plnou pravdu o sobě člověk pozná teprve ve chvíli, kdy přijme Slovo, které k němu přichází zvenčí, od Boha. Tím Slovem je Ježíš Kristus. On člověku zvěstuje, proč je ve světě, v jakém stavu se nachází, kam a jakými prostředky může dojít. Kristus zjevuje, že lidé zranění hříchem jeho prostřednictvím mají v Duchu Svatém přístup k Otci a stávají se účastnými božské přirozenosti (srov. DV 2).

V respektování vědeckých přístupů, věda může pouze zjišťovat, jak to chodí v člověku. Kristus však člověku ukazuje, jak se chodí do nebe.

Radost být mužem a ženou v Kristu

Biblicko-teologický pohled nahlíží člověka jako lidskou osobu, která má vlastní, nenahraditelnou a nezczitelnou důstojnost a přirozenost. Život každého člověka je ukotven v Božím plánu spásy. Tento pohled má v denním životě mnoho důsledků, zastavme se u třech.

Každý člověk hledá svou identitu a štěstí. V nikom a v ničem stvořeném člověk nenajde sám sebe a plnost života než v Ježíši Kristu. Když Kristu dovolí, aby v něm žil a dosáhl své plné podoby, zakusí hojnost radosti. To platí v tomto i posmrtném životě.

Trvalým pokušením je sobectví a pýcha. Povoláním člověka jen nejen žít vedle druhých nebo s druhými, ale pro druhé. Život v Bohem chtěné sexuální rozdílnosti uprostřed rodiny, společnosti a církve roste a zraje v míře, v jaké jej odevzdáváme za život druhých (srov. EG 10).

Konečně biblický pohled přináší pravdu o hříchu a osvobození v Kristu. Nedovoluje laciný, ani pesimistický přístup ke světu. Dává naději, že pro spojení s Kristem můžeme překonávat hřích a spolupracovat na Božím díle, dokud nebude vše sjednoceno v Kristu (srov. Ef 1,10).

Kromě biblických zkratk:

DV – *Dei Verbum, Věroučná konstituce o Božím zjevení*, 2. vatikánský koncil

EG – *Evangelii gaudium, Radost evangelia, apoštolská exhortace*, papež František

FeR – *Fides et ratio, Rozum a víra, encyklika*, Jan Pavel II.

GS – *Gaudium et spes, Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě*, 2. vatikánský koncil

Otázky:

1. Jak bych charakterizoval svůj osobní pohled na člověka?
2. Nad čím u člověka žasnu? Co je pro mě na člověku záhadou?
3. Od čeho mohou lidé odvozovat svou identitu? Od čeho ji odvozují já?
4. Zakouším ve svém životě to, co je pro Bibli základní - že totiž Bůh promlouvá do mého života? Jak? Kdy? Jak odpovídám?
5. Od jakých omylů a chyb mě chrání biblicko-teologický pohled na člověka?

Doporučení literatura:

Katechismus katolické církve 1701-1715.

JAN PAVEL II.: *Evangelium vitae – o životě, který je nedotknutelné dobro*. Zvon, Praha 1995

BENEDIKT XVI.: *Deus caritat est – o křesťanské lásce*, Paulínky, Praha 2006

ANGE, D.: *Tvé tělo je stvořeno pro lásku*. Karmelitánské nakladatelství, Praha 1998, 2013

ANGE, D.: *Tvé tělo je stvořeno pro život*. Karmelitánské nakladatelství, Praha 2000

Jak se učit vztahům

Psychologický pohled

Mgr. Hana Imlaufová

Výchozí myšlenka - počátek - stvoření člověka

„Není dobré, aby člověk byl sám, učiním mu pomoc jemu rovnou“
Gn 2,18

Základní povolání člověka – povolání k lásce. Být obrazem Boha, který je Láska. Milovat a být milován, jsou nejcennější hodnoty v životě člověka. V tom jsou si všichni lidé rovni a není rozdíl mezi těmi, kteří Boha poznali či nepoznali. Každý je pozván, aby se podílel na velkolepém projektu v tomto světě s názvem „Láska“. Tímto projektem myslím obraz o Bohu, který máme skrze lásku mezi lidmi ukazovat či zrcadlit.

Každý v tom místě a čase, kde je.

„Miluješ-li, nezáleží na tom, jestli staviš katedrály nebo škrábeš v kuchyni brambory.“

(Dante Alighieri)

„Není důležité, co děláme, ale jakou lásku vložíme do úkolu, který nám byl dán.“

(Matka Tereza)

Výzkumy z oblasti prenatálního vývoje dítěte potvrzují, že již v období před narozením ovlivňuje dítě to, zda je jeho narození očekáváno s láskou.

Od narození vstupuje člověk (dítě, dospívající, dospělý) do trvalého procesu učení se životu ve vztazích. Nejprve zakouší, že je milováno, později se učí lásku vyjadřovat a předávat samo.

Vývojové etapy v životě – E.Erikson (1902-1994)

Pojmenoval a vymezil vývojový úkol pro každou životní etapu. Tento vývojový úkol musí být splněn, aby mohl jedinec postoupit dál. Pokud úkol splněn není, vývoj se zastaví nebo se jedinec vyvíjí patologicky.

Stadia vývoje osobnosti podle E.H. Eriksona

Období	Vývojový úkol
1. kojenecké	důvěra
2. batolecí	autonomie (já sám)
3. předškolní	iniciativa (cílevědomé jednání)
4. školní	podnikavost (kompetence)
5. dospívání	identita (osobnostní – stupnice hodnot)
6. mladá dospělost	intimita (důvěrný vztah, láska, odevzdání se)
7. dospělost	tvořivý život (generativita, předání života)
8. stáří	naplněný život (integrita)

Budování identity – muž, žena

Svou pohlavnost dostáváme od Boha a zároveň se naše identita buduje ve vztazích, pevně ukotvených v čase a prostoru.

Tyto vlastnosti si musíme jako žena/jako muž jasně definovat, hledat je a objevovat. Mohou být pro mě ideálem, cílem, ke kterému směřuji.

Ženská identita

Co dělá ženu ženou? Které jsou ženské vlastnosti?

„Mezi základní hodnoty spojené s konkrétním životem ženy patří to, co nazýváme schopnost přijetí druhého. Žena si uchovává hluboké vnímání toho, že nejlepší v jejím životě je činnost směřovaná k podpoře života, k růstu a ochraně druhých...“ Benedikt XVI.

Mužská identita

Co dělá muže mužem? Které jsou mužské vlastnosti?

Poslání muže spočívá v tom vést ty, kdo jsou mu svěřeni. Musí mít autoritu, sílu a lásku. Muž bude tím správným vůdcem a ochráncem ve vztahu, kde vládne láska a porozumění.

Je dobré vědět, co si neseme z rodin, ve kterých jsme vyrůstali. V pozitivním i negativním ohledu nám to pomůže v porozumění sobě samým. Jak to mohlo ovlivnit celkově moji osobnost, moji mužskou či ženskou identitu.

Je důležité, mít pozitivní vzory kolem sebe

Osobní identita

Vědomí vlastní jedinečnosti, neopakovatelnosti a ohraničenosti vůči druhým. Spojuje se se zážitkem „já jsem já“ a odpovídá na otázku „kdo jsem“.

Sociální aspekt identity

Je pocit začlenění, spolupatříčnosti a kontinuity ve vztazích i čase. Odpovídá na otázky typu „kam patřím“, „čeho jsem součástí“, „odkud pocházím“, „kam směřuji“

Sebe přijetí, sebeúcta, sebedůvěra – základ pro budování zdravých vztahů (také sebekázeň)

Teprve když jsem plně sám sebou – přijímám sám sebe (se všemi + i -), potom se mohu darovat druhému. V tom momentu jsem dospělý - zralý pro vytváření trvalého vztahu.

Znaky zralosti – dospělosti:

Dospělý muž/žena je samostatný/á

- zná své dobré i špatné vlastnosti
- neúspěch ho nerozdrtí
- dokáže ovládat své emoce
- má pevnou vůli
- z neúspěchu se poučí

Dospělý muž/žena se dokáže rozhodovat

- uplatňuje při tom rozum i srdce
- dokáže vzít na sebe riziko, nést důsledky svého rozhodnutí
- pro dosažení cíle dokáže volit vhodné prostředky

Dospělý muž/žena dokáže přítele, později partnera přijmout

- dokáže milovat obětavě
- miluje druhého „pro něho samého“ (Jan Pavel II.)

Dospělý muž/žena žije v reálném světě

- neutíká před skutečností
- pracuje se svojí povahou (nevymlouvá se, že už je takový, že za to mohou oni)
- je vytrvalý – netěká od akce k akci, od školy ke škole, od člověka k člověku

Dospělý muž/žena se vztahuje k budoucnosti

- dokáže plánovat, mít vize a cíle v konkrétních horizontech
- opouští dětství, aby se připravil na budoucí roli otce a matky

Dospělý muž/žena má osobní vztah s Bohem

- uchopení víry sám za sebe
- osobní vztah – s Bohem komunikuje
- uvědomuje si působení Boha ve svém životě
- snaží se ve své víře o trvalý růst (biřmování – „křesťanská dospělost“)

Bůh je připraven nám stále pomáhat v naší snaze vytvářet vztahy. Dává nám svého Ducha a je na nás, jak s ním budeme spolupracovat. Protože.....

Plody ducha jsou láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, skromnost, zdrženlivost. (Gal 5,22-23)

Mimochodem – schopnost spolupracovat je také jedním ze znaků zralé osobnosti!

Přeji vám, ať vaše láska ve vztazích, které prožíváte, přináší dobré plody!

Otázky:

1. Vymysli 2 muže a 2 ženy, které jsou pro Tebe vzorem. Představ tyto osobnosti ostatním členům skupiny a řekni, proč sis vybral právě tyto muže a ženy. V čem bys je chtěl následovat.
2. Co můžete udělat pro mladého člověka ve vašem společenství, který si nevěří, je uzavřený, nejistý a málo komunikuje s ostatními.

Doporučená literatura:

M. NAKONEČNÝ, *Základy psychologie osobnosti*, Management Press 1993

P. MACEK, *Adolescence*, Portál 1999

J. KŘIVOHLAVÝ, *Pozitivní psychologie*, Portál 2004

J. POWELL, *Tajemství setrvání v lásce*, 1996

CONTENTOVÁ, LUCEREAUOVÁ, *Zádrhele lásky*, Karmelitánské nakl. 2011

P.F. KINAUER, *Už nechcete žít sami?*, Portál 2003

T. NOVÁK, V.CAPPONI, *Sám sobě psychologem*, Grada 2003

H. CLOUD, J.TOWNSEND, *Hranice v chození, Návrat domů* 2007

I. TROBISCHOVÁ, *Radost být ženou*, Křesťanský život

W. TROBISCH, *Jaký je muž, co by o tom měla vědět žena*, Velehrad 1993

P. ŠMOLKA, *Výběr partnera*, Grada 2005

D. ANGE, *Tvé tělo je stvořeno pro lásku*, Karmelitánské nakl. 2013

D. ANGE, *Tvé tělo je stvořeno pro život*, Karmelitánské nakl. 2000

P. RINEHARTOVÁ, *Intimita a duše ženy*, Návrat domů 2008

CH. WEST, *Teologie těla pro začátečníky*, Karmelitánské nakl. 2004

Z. ŠIMANOVSKÝ, B. ŠIMANOVSKÁ, *Hry pro rozvoj zdravé osobnosti*, Portál 2005

Manželství a rodina

.....

Pavel Fischer

Já

Kde jsem se vzal? Proč nejsem jiný? A proč mě druhý člověk přitahuje? A čím je to, že - začnu-li s někým vážněji chodit - mnohdy mě vztah s druhým člověkem zneklidňuje? Možná i proto, že objevuji sám sebe. Přestože to tak na první pohled nevypadá, mezi chlapcem a dívkou se dějí věci, mezi mužem a ženou jakbysmet. A říká se, jak je těžké druhého přijmout takového, jaký je. Ale nejtěžší bývá něco jiného: přijmout sama sebe. Vyrovnat se se sebou.

Co je člověk, že na něho myslíš?

Žalmista klade Hospodinu naprosto zásadní otázku antropologie. Jak bych na ni odpověděl dnes já? Jak bych ji přeformuloval pro dnešní dobu? A jak bych ji napsal sám pro sebe?

Štěstí?

Co to je? Lidé o něm mluví dnes tolik. Jak vypadá symbol štěstí pro mne? A může mě Bůh učinit šťastným? Může mě učinit šťastným skrze někoho dalšího? Spolu s někým dalším? Může mě učinit šťastným třeba jako muže anebo šťastnou jako ženu? Jak může vypadat radost ze života? Mohu ji dostat od někoho? Od Pána? (Proste a dostanete, aby vaše radost byla plná. Jan 16, 24)

Věřím?

Pak věřím i v život věčný, v život, který nekončí, ale pokračuje “v nebi”. Kde, nebo kdy je nebe? Když cítím blízkost Boha. A to mohu prožívat už teď. Znamená to, že se mohu cítit “jako v nebi”? Že něco takového mohu zažít už dnes? Jak by pro mě takové nebe mohlo vypadat?

Tělo

Člověk si musí zvyknout na svou tělesnost. A to nejen na přitažlivost zemskou, na nemoci, ale také na to, že se mu tělo proměňuje, vyvíjí, vyspívá, na to, že mu něco sděluje, nebo že stárne a odumírá. Nikdo se nás neptá, zda chceme mít hnědé oči nebo vysokou postavu. Musíme sami sebe přijímat. Jsme to my, stále stejní, a přitom se musíme přijímat celý život. Proč vlastně mám tělo? Svátý František o něm mluvil jako o bratru oslu. Jak bych ho pojmenoval já? Vzdaluje mne, nebo mě přibližuje k ostatním? Umožňuje mi setkávat se s nimi, nebo mi v tom brání? Je-li Bůh neviditelný, zabraňuje mi tělo v setkávání s Ním?

A chtěli-li se Bůh stát jedním z nás, vzít na sebe podobu člověka, přijmout tělo, pak svým zájmem o tělo je učinil něčím tajemným. Svou přítomností ho posvětil. Přišel se vtělit, dát obrysy něčemu velmi důležitému. Zpřítomnil se na zemi. Zpřítomňuje se i dnes? Může se zpřítomňovat i skrze vztah muže a ženy? Jak?

A co nanebevstoupení Krista? Učedníci se za ním dívali, jak se jim začal vzdalovat. Co ale s jeho tělem bylo pak? Odhodil své tělo jako družice odhazuje nosnou raketu při výstupu na oběžnou dráhu?

Takže zkrátka jsem tu. Mám tělo. Mám smysly, jimiž vnímám. Mohu detekovat Smysl a Význam. Mohu o nich přemýšlet. Bože, myslíš na mě, i když si neumím vysvětlit, proč přesně. Záleží Ti na mě. Chceš, abych byl šťastný. Abych se s druhými setkával. Abych je cítil. Abych se jich dotýkal. Abych jim mohl pomáhat.

Mám tělo, které mě někdy omezuje nebo rozčiluje, to když neslouží nebo když je unavené. Mám ho ale také proto, aby se mi celý život stýskalo po tom, kdy mě ruka něžně pohladila ve spánku po čele. Kdy mě někdo políbil nebo objal kolem ramen. Kdy mě někdo vzal do náruče a pochoval. Kdy se mě někdo něžně dotkl. Kdy jsem se někoho dotkl já, abych mu vyjádřil svou účast? Kdy se někdo jiný dotýkal mě s takovou něžností, že jsem se celý rozechvěl?

Dnešní doba ukazuje nahotu s vysokou kvalitou rozlišení. Nic nelze přehlédnout. Ale dotýkat se navzájem, to nás nikdo moc neučí. To se možná ostýcháme. Kdy mi někdo udělal radost dotekem?

Když jsme u těch doteků, v jakých místech vyprávění Nového zákona se lidí dotýká Ježíš? Zkusím si je představit před očima...kolikrát vystupuje z řady? Porušuje všechna dosavadní nařízení? Co to znamená pro mě? Může se dotknout i mě? A pokud ano, tak jak?

Kdo jsem? Kdo jsi? Kde jsi? Ať už si daleko nebo blízko, ještě nevím, jakou máš tvář a na co se mám připravit. Budeme se k sobě hodit? Sneseš mě? Snesu tě? Když vidím kolem sebe rozpadající se vztahy, bojím se, jak se na to setkání nachystat. Bojím se, abychom se úplně neminuli. Kdo tě zná? Je-li Bůh všemohoucí a milující, pak může pomoci už dnes. Měl bych mu to ale jasně říci. Nejenom zůstat ve snění nebo ve starostech. Všechnu svou starost vložte na Pána! A proto se můžu modlit za svého partnera už dnes.

1.Petrův 5,7

Já a TY

Co to je “setkat se s druhým”? Maria běžela do hor, aby navštívila Alžbětu. Spěchala, nesla s sebou tajemství, kterému sice nerozuměla, ale které s velkou vírou přijala. Spěchala se podělit o nesdělitelné. Po cestě měla dost času přemýšlet. Slova Anděla jí doznívala v srdci. A když přišla na místo, když už chtěla promluvit, vstoupila do domu Alžběty, a najednou - najednou nemusela říkat nic. Alžběta všechno věděla. Už jsem někoho potkal, komu jsem nemusel nic říkat? Kdo věděl?

Alžběta ji začíná zdravit slovy, na která nelze zapomenout.

Maria teprve nyní, při setkání s Alžbětou, poznává nevídanou velikost svého povolání. A zaznívají slova chvalozpěvu. Maria začala zpívat Hospodinu. Nezpívala po setkání s Andělem. Zpívá až teď, při setkání s Alžbětou.

Setkání s Alžbětou jí dalo poznat, co jí Bůh svěřil. Maria potřebuje Alžbětu, aby nazřela, co velkého jí Bůh učinil.

Co měly společného Maria a Alžběta? V čem se tato scéna setkává s mou vlastní zkušeností?

Možná nám to připomíná lidskou zkušenost, že k tomu, abych našel já, potřebuji druhého. Abych našel Boha a jeho plán se mnou. Abych se utvrdil v tom, co jsem slyšel od svého Anděla. Potřebuji druhého, aby mi preformuloval, co nosím ve svém srdci.

Může to být příbuzná, jako tomu bylo u Alžběty. Může to být přítel. Anebo to můžeš být Ty, kterého teprve přijmu za manžela nebo za manželku? A mohou to jednou být i naše děti?

Alžběta vítala Marii mocným hlasem. Maria pozdravila a začaly se dít věci. Jak vlastně zdravím druhé lidi já? Jak zdravím toho, na kom mi záleží? Umím přitom projevit slovy to, co cítím? Jak se na něj těším?
Lukáš 1, 41

Aliance

Ke slovu se poté, co se objeví Já a Ty, může dostat další rozměr. O tom, že už jsme My, nejkrásněji vypovídá hlásek těch, co se k nám cestou připojili. Tedy slova našich dětí. Přestává se mluvit v jednotném čísle, začíná se mluvit o rodině.

O vztahu muže a ženy lze uvažovat z různých stran. Lze ho vidět také jako vazbu založenou na smlouvě. Smlouva (Aliance) ve Starozákonním smyslu znamená něco mimořádného. A tato perspektiva může být pro vztah muže a ženy inspirativní. Jedná se totiž o:

1. závazek
2. bez předem daných podmínek
3. vydává se všanc
4. riskuje

5. dává se poznat
6. chce být “s”
7. druhého zve k odpovědi
8. nedává si předem nějaké termíny
9. odpuštění chápe jako součást vztahu
10. neuzavírá se do sebe

Když se podíváme na to, jak Hospodin pracoval se svým lidem, tak především jej doprovázel a učil. Mnoho velkých rozhodnutí v dějinách spásy je postaveno nikoli na učenosti nebo na znalostech, ale na něčem docela jiném. Na důvěře. Na schopnosti naslouchat, odpovědět na pozvání a riskovat. Proto je dobré nezapomínat, že přestože lze vědecky nebo právně popsat vztah mezi mužem a ženou do detailů, je tu ještě něco navíc, k čemu jsme povoláni.

Přestože nás zaplavuje mnoho reklam a propagace, tělesnost nikdy nevyčerpá podstatu člověka. Jsme stvořeni k obrazu neviditelného Boha. Podstatu člověka, tedy tělesnost nebo živočišnost, nikdy docela neobsáhne. Je jenom podkladem. Je nástrojem. Tělo člověka může být nástrojem. A hudební nástroj se může rozeznít, teprve když ho někdo rozechvěje svým Dechem nebo použije jeho strun k akordu. V člověku je něco, co touží po Bohu. Co touží po spolupráci s Jeho Duchem.

Když se na člověka podíváme z perspektivy Boha, věci mohou dostat smysl. A nemusíme o Bohu pořád pobožně mluvit, opakovat články z katechismu, dávat si před oči zákazy nebo si hledat všelijaké poučky či doporučení. Jsou skutečnosti, které o Bohu vypovídají více, než bychom tušili. A slovo Bůh přitom nemusíme použít ani jednou!

Píseň písní je takovým příkladem. Ve Starém zákoně mluví o Bohu s takovou vášní, až se zastavuje dech. Touha po Bohu na sebe bere velmi tělesné obrazy. Čekání na milého a tělesnost jsou tomuto silnému textu osnovou. Čekání na milého... jako bychom se dotýkali esence Boha. Na tom se shodnou teologové po staletí. A přitom je zde jeden podstatný detail, kterého si je třeba všimnout. Bůh v celém

textu Písňe písni není jmenován ani jednou! Tělesnost nebo přirozenost nás přitom celým textem vedou k Němu, odkazují na něho. Jsou přistávací plochou pro Milost. Tělesnost v našem životě nemusí být na překážku. Tělesnost může být proměněna. Může být spojena s mystickým zážitkem Boha.

Duch nás vede, inspiruje, otevírá, pomáhá nám růst. Rozvíjí v nás Božské schopnosti. Aktualizuje, co už umíme. Promlouvá k nám. Pomáhá nám vytvářet vztahy.

Pokud jsme tedy zmínili odvahu riskovat pro Boha, jak by taková odvaha mohla vypadat u mě?

Důležitá rozhodnutí v životě netřeba zbytečně odsouvat. Uzářilo-li ve mně, není třeba ho zbytečně odkládat. Pokud člověk životní rozhodnutí odkládá příliš, prožije nejepší roky svého života, aniž by cokoli riskoval. U manželství to může být zrovna tak. Mladí, co čekají příliš, si mohou zkazit život. Nejde přitom o to, že bychom měli riskovat neodpovědně. Opatrnost je samozřejmě důležitá. Ale čekat na kdovíjakou zralost, neriskovat nic, to nakonec člověka opotřebuje a může zničit jeho osobnost (poslední odstavec téměř doslovnou citací z textu kardinála Martini).

Co mohu udělat dnes?

Pozvat Boha bez podmínek. Bůh totiž čeká, až ho pozveme k sobě. Je jedno, jak daleko ho pustíme. Umí nás potkat tam, kde právě jsme. Objímá nás a drží pevně, když začne být těžko. A pomáhá nám pokračovat na cestě, když nám dojdou síly. Ukazuje nám, kudy dál, když si nevíme rady.

Otázky:

1. Věřím v Boha. Věřím, že mě má nekonečně rád. Že jeho láska se může projevit jako něha. A že se v Něm může všechno stále obnovovat, neboť “tvoří všechno nové”. Kam až bych ho chtěl pozvat při rozhodování o svém povolání? Při hledání svého partnera?

2. Lidé kolem nás jsou mnohdy trápeni zkouškami, co na ně doléhají. Potkal jsem v poslední době někoho, kdo mě oslovil svým životním postojem? Potkal jsem někoho, z něhož vyzařuje spokojenost a radost z toho, pro co se v životě rozhodl? A pokud ano, co to ve mně vyvolalo?

3. Pro to, abych se našel, nemohu sedět doma za stolem. Musím se vydat mezi bratry a sestry. Mohou mi vytvořit rezonanční prostor, abych se našel. Možná je k tomu třeba se zapojit, nasadit, s něčím pomoci. Kdy jsem naposledy něco takového cítil?

4. Možná mám oprávněný pocit, že nestíhám, že nemám čas. Kolik hodin denně trávím online? Kdy odpočívám? Odpočívám mimo televizní obrazovku, mimo displej notebooku nebo tabletu či chytrého telefonu? A kolik času denně nebo týdně si vyhražuji na schůzku s Pánem? Pokud se mi odpovídá s rozpačky, co kdybych si s ním smluvil schůzku, jako by to byl někdo, na kom mi zvláště záleží, jako by to byl ten největší šéf, kterého mohu potkat? Jak bych se vlastně na tu schůzku mohl připravit?

Doporučená literatura:

WEST, CH.: *Teologie těla pro začátečníky*. Paulínky, Praha 2006

HEALYOVÁ, M.: *Muži a ženy jsou z ráje – průvodce Teologií těla Jana Pavla II.* Paulínky, Praha 2009

ŠŤASTNÁ-BEŠČECOVÁ, K.: *Umíš v tom chodit?* Paulínky, Praha 2008

SKOČOVSKÝ, K.D.: *Zasnoubení – čas milosti*. Paulínky, Praha 2011

WOJTYLA, K (JAN PAVEL II.): *Před zlatnictvím*. Paulínky, Praha 2014

Zaprášené poklady církve

Mons. ThLic. Tomáš Holub, Th.D.

V roce 2000 se biskupové rozhodli, že zasvětit náš národ Panně Marii. Tehdy se k tomu pan Klaus vyjádřil, že ho v podstatě vůbec nezajímá, co dělá nějaká parta, která je podobná Svazu zahrádkářů. Řekl, že mu je jedno, jestli něco dělají myslivci, zahrádkáři, fotbalisti, katolíci nebo evangelíci.

Pro nás, co jsme pokřtěni, co jsme se stali Kristovci, je velmi důležité si uvědomit, že nejsme svaz zahrádkářů. Že nejsme parta, kterou vede pan Duka, jak někteří říkají a jak si to mnozí lidé bohužel myslí.

Když je člověk neustále pod tlakem otázek *Copak na to říká církev* a na tuto otázku odpovídá, tak někdy vznikne falešný pocit, že církve jsou vlastně ti, kteří za církve mluví, ti, co jsou nahoře. A to pak vždycky špatně končí.

Co je církev, lze vysvětlit příběhem od Exupéryho. Vypráví, jak přelétával mezi Afrikou a Evropou a měl spoustu kamarádů mezi beduíny v severní Africe. Ještě než začala 2. světová válka, je vzal s sebou do Francie do Savojských Alp. Chtěl jim ukázat to, co je ve Francii nádherné. Vedl je do krásného údolí. Došli k obrovskému vodopádu, kde pořád padala dolů spousta vody. Beduíni na to zírali, beze slova stáli u toho obrovského množství vody, zírali na tu spoustu rostlin okolo, na to nádherné divadlo. A stáli tam 5 minut, 10 minut, půl hodiny, hodinu. Exupéry jim řekl: „Ještě jsem vám chtěl ukázat něco jiného. Pojďte, půjdeme dál“. A beduíni na to: „Ne, my počkáme, až to nahoře zastaví.“

Nepochopili, že by tady takový proud vody mohl být pořád a že ho nikdo nahoře nezastavuje. A Exupéry říká: „Teprve v tuto chvíli jsem si uvědomil, že oni znají vodu jen ze smradlavé studny na poušti, kterou vykopou, co je pořád plná písku a smrdí po velbloudech. A najednou tady viděli něco, co vypadá jako naprostá plýtvavost Boží. A to je církev.“

Církev je obrovský pramen síly, moci a lásky, který nezaložil pan Duka, ale který se line z Kristova boku, jak věříme, od okamžiku, kdy pro nás zemřel na kříži.

Je to jeden z nádherných obrazů církve: církev se zrodila v proboděném Kristově boku. Když ho voják probodl, tak se z Jeho milujícího srdce vyčila obrovská Boží síla, která zrodila církev.

Tím, že se necháme pokřtít, se stáváme součástí obrovského proudu síly, která nepochází z nás. Nemáme ji proto, že se jeden líp modlí, druhý líp káže a třetí dělá lepší charitu. To všechno jsou pouhé dary, které můžeme v síle tohoto pramene využít. Ale my si je sami nedáváme – a my je ani nemůžeme zastavit.

Kolik lidí na světě se snažilo tento pramen zastavit.

V roce 1948 se u nás komunisté rozhodli, že „to zastaví“, přesměrují někam jinam. Např. místo Ježíška budeme mít Dědu Mráze. Jsou to jen takové pokusy. Mohou se hlásit rádiem, dávat na transparenty, ale ten pramen milosti, kterým je církev, do níž my patříme, zastavit nejde. Chce-li být člověk radostným křesťanem a ne nějakou pivořinou, je důležité tomuto porozumět - uvědomit si tento základ. Můžu mít radost z toho, že jsem byl ponořen do tohoto pramene, který nikdo nezavře a který dává sílu, jež není ze mě, ale je z boku Kristova. Můžu mít radost z Jeho lásky, která je mnohem větší než láska, kterou mají lidé, kteří jsou zamilovaní, nebo kterou má máma s tátou ke svému dítěti.

K této radosti jsme pozváni.

Někdy radost z církve, která má jít hluboko a která je spojením s velikou Boží angažovaností pro člověka, zaměňujeme s radostí jenom z projevů, které Bůh dává církvi. A to je pouze jeden z maličkých projevů obrovské síly milosti, která mnohdy není vidět. Někdy vidíme zástupy lidí, kteří jdou ke svátosti smíření, což je doslova smršť té vody, která najednou vstoupí do života. Tuto vodu nikdo z kněží, kteří zpovídají, lidem dát nemohou, ta skrze ně pouze protéká.

To není něco, co bychom prožívali společně, každý si to prožije sám. Je to něco, co se úžasným způsobem napájí z boku Kristova, a my patříme mezi ty, kteří se vnořili do tohoto pramene, do Božího zájmu o člověka.

A z tohoto poznání se rodí láska k církvi.

Toto poznání má člověk jako jednatel i jako společenství. Toto poznání má jako ten, kdo se nechal „pokřtít“ nebo ho nechali rodiče pokřtít, vnořit do tohoto pramene, který nevyschne nikdy, až do konce věků. V něm jsou síly, které nejsou lidské, ale Boží, a ke kterým se Bůh hlásí.

V jednom dokumentu 2. vatikánského koncilu pojednávajícím o církvi, se nachází obraz: **Boží lid** putující v **Boží síle** do **Božího království** – **BBB**. Tento obraz říká, že my jako církve jsme společenství, které má v sobě Boží originalitu, Boží sílu. Má v sobě velkou schopnost jít společně a má v sobě ideál touhy po štěstí, lásce a svobodě, kterou - jak věříme - najdeme u samotného Hospodina.

Toto jsou tři komponenty, které umožňují, že je církve skutečně církví. Že je tím společenstvím, které má sílu pramene,
které osvěžuje a napájí člověka a
ke kterému my všichni můžeme patřit.

Ale tento Boží lid putující v Boží síle do Božího království v sobě má také situace, za které se stydí. Jsou chvíle, kdy se musíme překonat, abychom se nestyděli. Je mnoho věcí, za nimiž je zloba, neznalost druhých lidí a mnoho předsudků, které jsou v dnešním světě k církvi, ale také je za tím pravda a naše osobní zkušenost. O těchto bolestech člověk také musí vědět.

Je to jako zamilovanost: naše partnerka kulhá, a nám to přijde romantické, nebo má jedno oko, a pro nás to je originální. A někdo druhý se koukne a říká si: „To je ale blbec.“ Nevidíme věci, které vidí všichni ostatní.

Církev však známe také úplně jinak. Známe ji mnohdy jako kámen úrazu na své cestě za Bohem. Známe ji jako realitu, která - jak se nám zdá - nepatří do tohoto světa; za niž se mnohdy stydíme.

Pro příklad, kterým můžeme vyjádřit složitost tohoto vztahu s církví, použiji obraz toho, že se někdy v církvi vnímáme jako pasažéři ve vlaku.

Jsou 3 rozměry, ve kterých se člověk může vnímat v tom vlaku docela špatně:

1. je situace, ve které člověk jede ve vlaku zvaném církev a nadává na to, jak jsou špinavé záchody, jak strojvedoucí jede pomalu a že vedlejší spolucestující smrdí.
2. varianta je, že jsem si koupil lístek, který byl hodně drahý, a tak se tvářím, že je vše ideální. Tvářím se, že jedeme největší rychlostí, jakou se jet dá, a když někdo jen tak vedle špitne: „Prosím vás, nejedeme moc pomalu?“ reagujeme odpovědí: „NE, to se vám jenom zdá.“ Zkrátka, člověk si hraje, že jede v úplně jiném vlaku, než ve kterém skutečně sedí.
3. varianta je, že nejedeme v ideálním vlaku, ale pouze v našem kupé, které je ideální. V podstatě se tváříme, že další vagony k nám vůbec nepatří. Že k nám nepatří žádné vedlejší farnosti, kde je blbý farář. My máme svoji farnost, své CSA, svoje společenství. Tváříme se,

že je církev ideální. Vycházíme z dobré zkušenosti s církví, kterou reflektujeme na celou církev, a v církvi si nepřipouštíme žádné chyby a bolesti.

Všechny tyto 3 způsoby jízdy ve vlaku zvaném církev jsou nefér. Jsou nefér vůči církvi jako takové a jsou nefér také vůči nám samotným, protože ve všech těch situacích žijeme v jakési iluzi, anebo jsme se úplně odpojili od onoho ideálu, že jedeme společně.

To, co potřebujeme, je mít obrovskou radost, že jedeme společně, že jsme Boží lid, který putuje v Boží síle do Božího království.

Jsou tři základní věci, které jsou znamením církve, tak, jak ji Kristus povolal do života:

První věc je, že jsme společenství. Jsme skupina lidí, která si vzájemně pomáhá.

Druhá věc je otevřenost pro Boží dary.

A třetí věc je velká důvěra a touha v to, že můžeme najít lásku, svobodu a plnost našeho života.

Tyto tři věci jsou trojnožka, která je podle 2. vatikánského koncilu v církvi přítomná.

Mnohdy našimi lidskými hříchy jednu nohu pokazíme, a pak to kulhá. Mohou kulhat všechny nohy.

Když chybí společenství, kulhá noha společenství. Máte Boží dary, můžete přijímat svátosti horem dolem. Máte přesvědčení, že u Pána Boha je plnost věcí, po kterých toužíme, ale lidé si vzájemně vůbec nepomáhají. Je to ten studený kostel, ve kterém si každý sedí jako bluma, pan farář sice káže samé pravdivé věci, ale celkově to kulhá. A člověk zná církev v této pozici. Církev kulhá, protože chybí společenství.

Nebo může kulhat noha jiná. Člověk nevěří, že dostává velikánské Boží dary zadarmo a úplně odjinud než jenom ze své vlastní moci.

Může se stát, že chybí noha, kde by měla být touha po štěstí. Je pouze parta lidí a Boží pravidla. To je situace, kdy vnímáte církev jako policajta, kdy vnímáte církev jako tu, která ve jménu Pána Boha jen něco zakazuje a přikazuje. A pak stojan zase kulhá.

To jsou všechno situace, kdy najednou pohled na Boha, který máte mít, který jste dostali jako velikánský dar, nějakým způsobem kulhá. Mnohdy musíme přiznat, že tam, kde jsme, církev takto vypadá. Nemá smysl říkat, že to tak není. Že stojí rovně. Nehrajme si na něco, co není pravda. Ale důležité je, že tento průzor na Boha, tento pramen milosti, si nedáváme my sami. Je to dar, který pochází z boku Kristova. A cestou, po které jsme pozváni jít, je pokoušet se hledat v církvi místa, kde to nekulhá. Pokoušet se - pokud je to v našich silách - posunout kulhavou nohu tak, aby se narovнала.

Církev je loď, na niž vstoupíme, ve které je mnohdy těsno, jsme tam namačkaní nebo to tam smrdí. Ale s touto lodí se dá odrazit od břehu a vyjet na hlubinu moře, na hlubinu života.

V okamžiku, kdy člověk na lodi vidí někoho, s kým tam rozhodně být nechce, tak mu v té chvíli nezbyde nic jiného než se cákat při břehu.

A to je volba, která tu dnes je. Buď se budeme cákat u břehu, nebo budeme děkovat za dar, který mnohdy vlivem lidského hříchu nestojí tak pevně, jak má stát. Ale je to cesta, jak se dostat na hlubinu toho, co znamená touha po lidské svobodě a lidském štěstí. Je to cesta, která je ne od pana Duky, ne od pana Františka, ale která opravdu vychází - jak věříme - z boku Kristova. A jak věříme, bude proudit velmi intenzivně až do konce tohoto světa. A my tam patříme. Tak jako lidé, kteří milují, ne kteří jsou naivně zamilovaní, ale lidé, kteří milují. Jsme v církvi a potkáváme se i s něčím krásným.

Je potřeba děkovat za tento pohled nezměrné Boží síly, který dostáváme. A v okamžiku, kdy se potkáme se slabostí církve a hříchem, tak si vzpomeňme na úryvek z evangelia, kde se Ježíš ptá učedníků: „Vy také chcete odejít?“ A Petr mu říká: „Pane, kam bychom šli. Vždyť ty máš slova věčného života. A my jsme uvěřili, že ty jsi Svatý Boží.“

Otázky:

1. Při jaké příležitosti jsem prožil radost z toho, že jsem součástí církve?
2. Co mě osobně v životě církve zraňuje?
3. Čím mohu já v církvi zraňovat druhé?
4. Čím mohu přispět k tomu, aby „trojnožka“ církve nekulhala?

Vztah k Bohu

.....

Mons. Karel Herbst

Přátelé, máme-li mluvit o svém vztahu k Bohu, měli bychom zároveň hovořit o víře. O víře v Boha Otce Stvořitele, o víře v našeho Pána Ježíše Krista, Syna Božího a o víře v Ducha Svatého, který náš vztah k Bohu prohlubuje. Když nepřítomný apoštol Tomáš zapochyboval o zmrtvýchvstání Pána Ježíše, oslovil ho nakonec sám Pán: Blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili. Mluví o těch, kteří nežádají důkazy, ale Pánu na slovo věří a to je podstatou jejich vztahu.

Je pozoruhodné, že nevelký židovský národ žijící v Palestině, jak jej známe ze stránek Starého Zákona, dávno před Kristem uctíval jediného Boha a věřil v něho! Tomuto národu adresoval Bůh svá zaslíbení. Z tohoto národa vyšli Abrahám, Mojžíš i král David. Z tohoto národa pocházela matka Boží Panna Maria a nakonec také náš Pán, Ježíš Kristus, vtělený Bůh. Bratři židé se k Bohu obraceli společně i jednotlivě a zakládali si na tom, že jsou lidem Božím. Představme si večery v zemi zaslíbené, kdy se nebe rozzářilo tisícem hvězd, v lidské duši se probouzel pocit bázně i obdivu, bylo to tajuplné a velkolepé zároveň. Koho tenkrát, na začátku, mohlo napadnout sklonit se, padnout na kolena a dát Bohu najevo svou oddanost? Tušíte správně, že Bůh šel člověku naproti a dával najevo svou blízkost. Svatý Bůh, hříšnému, smrtelnému člověku. Tato Boží vstřícnost, Boží přízeň, je nabídnutá Boží milost. Nedivíme se, že reakcí věřících na tuto vstřícnost je touha odpovědět na Boží lásku.

Víra v Boha je dar, přibližuje nás k němu skoro na dotek. Jediněčným způsobem to vyjádřil Jan Dokulil v knížce „Loučení“: Šel jsem ze školy sám, někdy kolem Zvěstování Panny Marie, na polích se ještě nepracovalo, všude ticho, po silnici také nikdo nejel. Nedaleko Staročeské Kalvárie na mne čekal Bůh. Potkal jsem ho a tentokrát poznal.

Zahleděl jsem se na chvíli do modré oblohy, za bílé kupy letících oblak, do výšky čím dál tím hlubší a hlubší, a bylo najednou intuitivně jasno: kdyby nebyl Bůh, nebylo by nic. Nevím, jak dlouho jsem tam stál v údivu, a díval se vzhůru. Zastavil se se mnou čas a já jsem se na okamžik dotkl věčnosti. Podobně píše o své konverzi André Frossard: Jednoho všedního dne jsem jako nevěřící vstoupil v Paříži do malého kostelíka, asi za patnáct minut, když jsem vyšel ven, mi bylo naprosto jasné, Bůh je! Uvěřil jsem.

Pro někoho je neuvěřitelné a nepochopitelné, že by mohl existovat Bůh. Proč se nám nějak nezjeví, ptají se lidé podobně, jako před dávnými věky. Proč nám nepřijde na pomoc v našich úzkostech a v našich nejistotách? Bůh nám ale odpověděl! Když se naplnil čas, poslal svého syna, narozeného ze ženy, podrobeného zákonu, aby vykoupil lidi, kteří zákonu podléhali. A Slovo se stalo člověkem a přebývalo mezi námi. Prorok Izaiáš mluví o Mesiáši jinak: Byl jako Beránek na popravu vedený, ústa svá neotevřel a svatý Petr to komentuje: Byli jsme koupeni drahou krví bezúhonného a neposkrvněného Beránka. Bůh měl tisíc možností, jak by trpícímu člověku pomohl, zvolil ten nejtvrdší. Sám se stal člověkem. Všechnu lidskou bídu, bolesti, utrpení, nezdary, naši smrtelnost i naše hříchy vzal na sebe. Kdysi chtěl svatý Petr Pánu Ježíši takovou možnost vymluvit, /Mesiáš přece nemůže trpět/, Pán mu ale řekl: Odejdi, satane, nemáš na mysli věci Boží, ale lidské. Kvůli té hodině jsem přišel. Jestliže zrno nepadne do země a neodumře, zůstane samo. Odumře-li, přinese hojný užitek.

Odsouzený a potupený Ježíš vlácel kříž na Golgotu. Padal pod ním a na kříži zemřel. Ne nadarmo bývá kříž v příbytcích křesťanů jako symbol té veliké lásky. Abychom měli před očima, čím za nás Ježíš zaplatil, a abychom při pohledu na kříž mohli zpívat: Líbám již, svatý kříž, na němž umřel Pán Ježíš. Na lásku se má odpovídat láskou, to je podstata vzájemného vztahu. Není možné zůstat pasivním divákem, když Pán na kříži umírá. Proto uvažujeme, jak dát Pánu najevo svou oddanost. Hovořit s Ním znamená začít se modlit. Když apoštolové Pána poprosili, aby je naučil modlit se, naučil je „Otče náš“. Proto

nemáme tuto modlitbu odříkávat bezmyšlenkovitě, ze zvyku. Při zpytování svědomí podle kancionálu se nám klade otázka, zda jsme se modlili ráno a večer. Proč jenom ráno a večer? Proč z láskyplného vztahu dělat nutnou povinnost? Láska dává křídla. S Pánem můžeme hovořit, kdy nás napadne, vždy je na příjmu.

S naším Pánem se setkáváme ve svátostech. Při křtu jsme se stali Božími dětmi, ve svátosti smíření jsou nám odpouštěny naše hříchy, při biřmování nám Duch Svatý pomáhá k rozhodnutí nikdy Pána nezradit. K nejtímnějšímu spojení dochází při svatém přijímání. Vždyť řekl: nebudete-li jísti tělo syna člověka a nebudete-li pítí jeho krev, nebudete mít v sobě život. Vymyslel to geniálně: Pod podobou chleba a vína se nám dává při každé mši svaté. Proto všechny, kdo ho milují, přitahuje slavení Eucharistie a někteří vůbec nehledí na to, zda je právě neděle. Někteří chlupci se láskou k němu tak poblázní, že začnou přemýšlet o kněžství či zasvěceném životě. Některé dívky si podobným způsobem zvolí právě Pána Ježíše za svého ženicha. Ale i ty, kteří se rozhodnou pro svátost manželství, čeká náročný úkol: Mají být svým dětem prvními svědky o Bohu. Syn člověka nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil. Proto je autentický křesťanský život vždy spojený se službou. S ochotou, nabídnout svůj život bez postranních či vypočítavých úmyslů.

Mít hluboký vztah k Bohu znamená, že jsme s ním v tak intimním spojení, jak to ve svém evangeliu vyjádřil apoštol Jan. Jako ratolest nemůže nést ovoce, není-li ve kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně. Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese mnoho ovoce, neboť beze mne nemůžete dělat nic. Tento úryvek naznačuje, co to je být ve spojení s Pánem. Nejedná se o nějaký běžný vztah, ale o zamilovanost a ochotu pro Pána Ježíše třeba i trpět. S tím souvisí naše rozhodnutí Pána Ježíše nikdy nezapřít, protože je psáno, že kdo se ke mně přizná před lidmi, k tomu se i já přiznám před svým Otcem v nebesích. Když mi jedna dívka sdělila, že se k Pánu Ježíši nechtěla přihlásit, ačkoli se jí kamarádka na její víru ptala, zeptal jsem se jí proč. Proč se bála k Pánu Ježíši přihlásit.

Řekla: Abych se neztrapnila. Uznejte, asi neměla k Pánu Ježíši hluboký vztah. Náš život je cestou do Božího království, kde se s Pánem uvidíme tváří v tvář. Proto se snažíme mít s ním intimní spojení již nyní, během našeho pozemského života. Boží děti to dobře znají. Ať je tedy sám Pán vaší odměnou, za vaší věrnost.

Odpuštění

.....

fr. Antonín Krasucki OP

1. Odpuštění prožít (především ve svátosti smíření)
2. Odpuštění být schopen dát
3. O odpuštění být schopen prosit
4. Překážky, nebezpečí, zvláštní situace (ukřivděnost, rezignace, zatrpkllost; rodiče, kněží)
  - zkusme nejprve říct, co vás napadne při slovu odpuštění
  - které místo z Písma se vám vybaví v této souvislosti
  - jak byste řekli vlastními slovy, co znamená odpustit

ad. 1. ODPUŠTĚNÍ PROŽÍT (svátost smíření)

Zvláštním místem, kde prožíváme tuto zkušenost, je zpovědnice. Je to někdy těžké. Přiznám se, že sám jsem prožil ve vašem věku krizi. Byl jsem rok bez svátostí, styděl jsem se. I jako kněze mě někdy napadne: co si o mně pomyslí... Toto všechno je normální, ale nesmí to zastřít radost a to pozitivní, co to přináší.

Hlavním jednajícím v každé svátosti je Ježíš, který mě má rád, čeká na mě, dokonce mě hledá. Vzpomeňme na podobenství o ztracené ovci. Přidejme i příběh o milosrdném Samaritánovi, protože mnozí jej vykládají tak, že milosrdným Samaritánem je Ježíš, který se sklání ke zraněnému životu, poskytuje mu pomoc a vrací jej domů. V každé svátosti smíření jsme Ježíšem přijati, pochopeni a milováni (nezávisle na tom, jak je zpovědník naložen či „nenaložen“). Od svaté zpovědi člověk nikdy neodchází jako pes po výprasku, ale jako milované Boží dítě, s radostí, pokojem a nadějí.

Janovo evangelium nám poskytuje velmi silný příběh o setkání Ježíše s hříšnicí, kterou chtěli kamenovat pro cizoložství. Ježíš jí říká dvě věci: a) já tě neodsuzuji; b) jdi a už nehřeš. To první je ujištění, že ať se

v jejím životě cokoli přihodilo, je stále milována, Bůh jí nepohrdá. To druhé je poslání a pověření: Jdi a už nehřeš – funguj. V každé svaté zpovědi jistě něco končí, ale především začíná: jsme Ježíšem milováni, pochopeni a přijati s velkým soucitem, jsme však také poslání: vrať se domů a funguj, já budu s tebou! Od svaté zpovědi se člověk vrací do reality, neutíká, a vrací se tam jako Bohem milovaný, neodsouzený a chtěný.

Pokud vás kněz někdy nepochopí, vynadá vám apod., nenechte se odradit, i kdyby se to stalo vícekrát... nenechte si vzít svátost smíření. I kněz je slabý člověk a někdy může být indisponován. Hlavně si nenechte vzít svátost smíření a Kristovu lásku.

Normální člověk si neřekne, že se už nebude mýt, protože se zase zašpiní... Je špatné říci: nemá cenu se zpovídat... stejně to je pořád stejné... Jako je normální, že se potřebujeme mýt, tak je i normální, že znovu a znovu potřebujeme pravidelný dotek Kristova milosrdenství. Obavy typu „co si kněz o mně pomyslí“ nechme stranou. Když se papeže Františka ptali, co by mohl o sobě říct, řekl: Jsem hříšník, na kterého shlédnul Pán. (19. 8. 2013). Nebojte, kněz taky chodí ke zpovědi a potřebuje ji právě tak jako ostatní! Z vlastní zkušenosti mohu říci, že je to pro mne vždycky velká radost, když člověk přichází se svou slabostí ke Kristu a mohu být svědkem tohoto velkého zázraku. Především toto si pomyslím. Nebojte se přicházet s pevnou důvěrou.

Nebojte se ani pravidelné častější zpovědi, jinak člověk ztrácí duchovní citlivost a je z něj jakýsi duchovní tlustokožec. Když jsme byli na vojně, první půlrok jsme nestíhali a ani neměli moc možnost se mýt. Po půlroce už ta možnost byla a už se nechtělo... zkrátka člověk si zvykne... a to není dobře! Ze své vlastní zkušenosti mohu říci, že Boží nepřítel útočí zejména na tři věci: modlitba, svátost smíření a vztahy k bližnímu. První věc, kterou je třeba v životě modlitby vybojovat, je věrnost v pravidelnosti. I když bude moje modlitba suchá, roztržitá, snad i krátká, ale pravidelná, bude mě přetvářet a proměňovat mnohem víc, než když bude sice vzletná, ale občasná. Dovolím si to

aplikovat i na svátost smíření. A pokud se dotkneme té třetí oblasti – vztahů k bližnímu – jsme znovu u tématu odpuštění.

Tam, kde je malomyslnost, rezignace, hněv, nepůsobí Duch Boží. Je to často výsledek našeho hříchu, vnitřních zranění, která Boží nepřítel velmi mistrně využívá. Pokud v nás výčitky vzbuzují rozervanost, vedou nás ke strachu, nedůvěře, zoufalství, rezignaci z našich povinností, není to dílo Božího ducha. Pokud v nás však výčitky probouzejí větší důvěru v Boží milosrdenství, vedou nás k věrnějšímu plnění našich povinností a ke konání dobra, jsou pro nás naopak velkou milostí a darem. Jestliže někdo padne, ale hned se zvedne, neztratil mnoho. Kdo zůstává smutný a zničený, ztrácí mnohem víc. Znamením duchovního pokroku není ani tak to, že víc neupadneme, jako spíš to, že jsme schopni rychle se pozvednout.

Polský jezuita Józef Augustyn píše, že dobrým kritériem mohou být naše pocity, které jsou v nás spojeny s prožíváním hříchu a svátosti smíření. Co v nich převládá: pocit viny, strach o sebe, stud před soudem jednoho člověka, byť by byl knězem, nebo je to především pocit hluboké lítosti nad narušením synovské lásky k Otci, touha najít k němu opět cestu a naděje vyplývající z vědomí Božího milosrdenství, které nám dává? Ne každý pocit viny je výrazem opravdové lítosti nad hříchem a otevřením se vůči Božímu milosrdenství.

V naší snaze o co největší užitek ze svátosti smíření jde mj. i o očištění našeho vědomí lítosti: nezdravého pocitu viny, ochromujícího studu a strachu o sebe, které všechny pramení z pýchy raněné vlastním hříchem. Nejhorším zlem pro člověka není sám hřích, ale pýcha, která ho uzavírá do jeho hříchu a nedovoluje mu otevřít se nabízenému Božímu milosrdenství.

1. Při opravdové lítosti (zdravém pocitu viny) člověk plně uznává svůj hřích, ale současně jej od sebe odvrhuje, aby se zaměřil na Boha a jeho milosrdenství. Nezdravý pocit viny spočívá v tom, že člověk nedokáže správným způsobem přijmout a uznat svůj

hřích, ani se od něho odtrhnout. Zaměřuje se jen na hřích a trápí se jím.

2. Při opravdové lítosti člověk ví, že není schopen sám sebe za hříchy potrestat, napravit a nahradit způsobené zlo. A proto pokorně prosí ukřižovaného Ježíše, aby on sám vzal na sebe jeho viny. Ve falešné lítosti člověk ve své pýše neprosí, aby mu někdo druhý pomohl nést jeho hříšné břímě. Sám sebe trestá za způsobené zlo. Člověk se zmítá mezi hrdostí a pýchou, pohrdáním sebou a nenávisť k sobě samému.
3. Lituje-li člověk opravdově svých hříchů, zbavuje se strachu o sebe, který pramení z vlastního provinění a řídí se především láskou. Ve falešné lítosti se řídí především strachem, protože nechce, nebo – jak se domnívá – ani nemůže přijmout Boží lásku. Cítí se neustále ohrožen, konečným důsledkem takové lítosti je zoufalství.
4. Při opravdové lítosti člověk sice přijímá svou hříšnou minulost, ale odvrací se od ní s nadějí na odpuštění. Skutečná lítost je vždy spojena s nadějí. Tato naděje se projevuje důvěrou v Boha a rozhodnutím k nápravě. V nesprávném prožívání viny se člověk neumí odvrátit od minulosti: nepřijímá ji, chtěl by od ní uprchnout a vymazat ji. Nedokáže se také poučit ze svých chyb a podívat se na svou budoucnost s nadějí. Upadá do smutku a deprese a má strach z jakékoli další činnosti, aby opět nehřešil.

Nezdravé pocity viny můžeme přirovnat k pocitům žáka, který se provinil vůči učiteli, jímž se necítí být milován, a kterého sám také nemá rád. Prvním pocitem žáka bude jistě strach o sebe. Žák se bude s obavou ptát, jaký trest mu vyměří tento nemilovaný člověk za přešpek, kterého se dopustil. Učitel vystupuje v roli soudce a žák se cítí být tomuto soudci podroben. Oba stanou na půdě práva, přičemž žák se bude odvolávat na právní postavení žáka, učitel pak na právní postavení učitele.

Opravdovou lítost můžeme naopak přirovnat k pocitům dítěte, které se provinilo vůči matce, jíž se cítí být milováno a kterou samo miluje. Prvním pocitem dítěte nebude strach, ale lítost, že matce způsobilo

bolest, a úsilí obnovit s ní vztah důvěry a lásky. Dítě se matky nebojí. Samo za ní s důvěrou přichází a mluví s ní o svém provinění. Je připraveno přijmout od ní trest. Matka nevystupuje v úloze soudce, ale v roli sobě vlastní - milující matky. Dítě se necítí být odmítnuto ani tehdy, když je potrestáno. Matka i dítě se nebudou dovolávat práva, nýbrž vzájemného láskyplného vztahu.

ad 2. ODPUŠTĚNÍ BÝT SCHOPEN DAROVAT

KKC (2843) říká: Není v naší moci necítit více urážku a zapomenout na ni; avšak srdce, které se nabídne Duchu Svatému, promění ránu v soucit a očistí paměť tím, že přemění urážku na přímlovu.

Není asi člověka, který by někdy, někde, u někoho něco „nerozlíl“. Co potřebuje k tomu, aby mohl i nadále lidsky žít, je osvobozující slovo odpuštění. Láska spočívá v tom, že člověk má druhého rád přes jeho chyby. Přítel je ten, kdo o mně všechno ví, a přesto mě má rád.

Ani Ježíš se nevyhnul sporům a těm, kdo je vyvolávali. Často musel obstat v kritických situacích, ve kterých šlo do tuhého. A jak se Ježíš zachoval? Nikoho nepřitlačil ke zdi, každého pustil ke slovu, nikdy nikoho nezranil. Často odcházel na opuštěné místo, aby byl sám. Ježíš se nenechal těmito provokatéry znechutit, měl soucit s utiskovanými. Od apoštolů vyžadoval velkorysost.

V mnohých manželstvích to vypadá takhle: zpočátku to probíhá hlučně, postupně stále tišeji a tišeji. Zabouchnou se dveře. Nakonec spolu manželé komunikují už jen písemně. Nežijí už spolu, ale proti sobě.

Nikoho nesmíme nechat v nejistotě, zda jsme mu odpustili, zda je vše opět v pořádku. Vina vždycky bolí. Kdo se provinil, je dostatečně potrestán. Zbitého bychom neměli ještě jednou udeřit, zraněného ještě jednou zranit, poníženého ještě více ponížit.

Mohli jsme už častěji zažít, jak někdo druhému řekl: „Nikdy ti nezapomenu, cos mi před lety udělal.“ Bude-li každý každému předkládat

dlužní úpis, jak se pak máme sejít? Nesmíme žít opak toho, k čemu jsme jako křesťané zavázáni.

Někteří lidé nechají druhého zmítat se v nejistotě. Říkají: „Nadrobil si to. Ať si to tedy odpyká“. Necháávají ho proto na pochybách, jestli mu odpustí, nebo ne.

Jiní odpouštějí, ale jak! Chovají se a tváří se pohrdavě, blahosklonně, povýšeně.

Výsledek: Malý se stává ještě menším. Zraněný je znovu zraněn.

Jiní zas požadují za to, k čemu došlo - lhostejno, zda se jedná o nešikovně vyřčené slovo nebo o vyzrazené tajemství - písemné záruky, že se „něco takového“ už nebude opakovat. Velice malicherné, zaujaté jednání!

Naše ochota smířit se je pravá jen tehdy, jsme-li ochotni bezcitné jednání napravit, kát se, spor ukončit, urovnat, odpustit a odpuštění přijmout. Výrok „S ním už nechci nic mít“ je nelaskavý a nekřesťanský.

Někdo ti, a bylo jich možná hodně, způsobil bezpráví, něco zlého, a ty jsi ve svém nitru pozvolna ochladl, zatvrdil se. Nejsi to už ty. Divíš se sám sobě. Nejsi už tak přívětivý, tak laskavý, tak trpělivý a tak dobrý. Tvá přívětivost se změnila v bezcitnost, tvá sympatie v antipatii. V hloubi srdce toužíš po vysvobození. Tady je jen jediná cesta: odpuštění. Odpuť! Stojí to hodně, já vím, ale za tu cenu to stojí.

O. Jacques Philippe z Komunity blahoslavenství říká, že nepochopíme-li důležitost odpuštění a nezabudujeme-li je do svých vztahů s druhými, nikdy nedospějeme k vnitřní svobodě a stále budeme zajatci své zloby. Odmítáme-li odpustit, protože jsme se stali obětí nějakého zla, pouze přidáváme ke zlu zlo další a vůbec nic neřešíme. Sv. Pavel po nás žádá: „Nedopuť, aby tě zlo přemohlo, nýbrž přemáhej zlo dobrem“ (Řím 12,21).

Odpustit neznamená schvalovat zlo nebo prohlásit za správné, co správné není. Odpustit znamená, že i když mi člověk ublížil, já ho přesto nechci uzavírat do definitivního soudu, proti němuž není odvolání, ale dál se na něho dívám pohledem naděje; věřím, že se v něm něco může posunout a změnit, dál chci pro tohoto člověka dobro. A též věřím, že zlo, jež na mně bylo spácháno, byť se lidsky zdá nenapravitelné, může Bůh obrátit v dobré...

Když někomu odpouštíme, prokazujeme tomuto člověku v jistém smyslu dobro (tím, že z něj snímáme dluh), ale činíme dobro hlavně sobě, neboť znovu nalézáme svobodu, o kterou nás zloba a rozhořčení připravují. Zloba ochromuje síly člověka a velice mu škodí. Všichni jsme též zakusili, že když se na někoho zlobíme, přestáváme být vůči němu objektivní. Vidíme všechno naprosto černě.

„Jakou mírou měříte, takovou se naměří zas vám“ (Mt 7,2). Kdo odmítá odpustit, kdo odmítá milovat, ten se dříve nebo později stane nešťastnou obětí své nelásky. Zlo, které činíme nebo přejeme druhým, se nakonec vždy obrátí proti nám. Ten, kdo je vůči bližnímu úzkoprsý, bude sám obětí své úzkoprsosti. Když druhého uzavírám do odsudku, pohrdání, zavržení, zloby, sám se uvězňuji v síti, která mne bude stahovat. Právě odpuštění nás z tohoto zlořečení vyvádí. Když se cítíme v srdci sevření, velmi často není třeba hledat jinou příčinu než to, že jsme úzkoprsí ve vztahu k bližním, že odmítáme velkodušně milovat a odpouštět.

Odpuštění není jen záležitostí pocitu, je to především věc rozhodnutí: i když odpustím, zranění může zůstat.

Jeden kněz říká, že když spolu hovoříme o svých chybách, ať už je to v rodině nebo jinde, máme to dělat, jako když se oprašuje porcelánová soška. Také ji nemohu vzít nešikovně jako „slon“, to bych ji mohl poničit. Je třeba ji vzít za to nejpevnější místo a jemně oprášit. Podobně to mají dělat manželé: chytit druhého za nejpevnější místo neznamená chytit ho pod krkem. Obrazně řečeno to znamená umět

mu také říct, co udělal dobře, umět pochválit a poděkovat. Dokud druhý maká jak šroubek, všechno dobré od něj přijímáme s naprostou samozřejmostí. Sotva udělá chybu, máme chuť mu vynadat. Kdo chválí a děkuje, nemusí se bát hovořit i o tom co bolí. Kdo nikdy nechválí a neděkuje, ten bude většinou zraňovat.

Naše ochota smířit se je pravá jen tehdy, jsme-li ochotni bezcitné jednání napravit, kát se, spor ukončit, urovnat ho, odpustit a odpuštění přijmout. Výrok „S ním už nechci nic mít“ je nelaskavý a nekřesťanský. Není pod důstojnost člověka smířit se s druhým - a **udělat přitom dokonce první krok.**

ad 3. O ODPUŠTĚNÍ BÝT SCHOPEN PROSIT

Jak je někdy těžké o odpuštění prosit, víme všichni. Jak se naši zraněné pýše a ješitnosti ani trochu nechce přiznat, že jsme udělali chybu a dokonce ještě prosit o odpuštění. Člověk může dělat, že se nic nestalo a vůbec o chybě nemluvit. Může nezrale svalovat vinu na všechny ostatní, jen ne na sebe. Může se vymlouvat na to, že s problémem začal někdo jiný, nebo že někdo jiný má tutéž chybu v mnohem větší míře. Může se ospravedlňovat tím, že to myslel dobře apod.

Většinu lidí záleží nejvíce na tom, aby omluva byla upřímná. Každý však považuje za doklad upřímnosti něco jiného. To, co jeden člověk považuje za upřímné, druhý za upřímné považovat nebude. Muži zpravidla používají jiný jazyk omluvy, než ženy. Ať už se tedy omlouvá muž či žena, reakcí na omluvu mnohdy nebývá odpuštění, nýbrž odpor. Omluva může být vyjádřena pěti základními prvky.

1. Vyjádření lítosti

Jde spíše o emocionální aspekt omluvy. Poškozené straně vyjařují pocit viny a zahanbení i svou vlastní bolest nad tím, že jsem druhého zranil. Lituji bolesti, kterou jsem způsobil, zklamání, potíží, zrady důvěry. Lítost se soustředí na to, co jsem udělal nebo naopak neudělal – a co se dotklo druhého člověka. Poškozený zakouší nepříjemné pocity

a chce, abych něco z těchto pocitů zakusil i já. Lidé chtějí nějaký důkaz toho, že si uvědomujete, jak moc jste je zranili. Někteří lidé, pokud nevyjádříte lítost, nemají pocit, že by vaše omluva byla dostatečná či upřímná. Jednoduchá slůvka „Je mi to líto“ mohou znamenat velmi mnoho pro obnovení dobrého vztahu. Ti, kdo se provinili, si často neuvědomí, že některá „kouzelná slůvka“ vynechali: můžete si však být jisti, že druzí pozorně sledují, zda tato chybějící slova nezazní.

Omluva je účinnější, je-li konkrétní. Upřímná lítost musí zaznít odděleně od všeho ostatního. Nesmí následovat žádné „ale...“. Kdykoli začneme přesouvat vinu na druhého, mění se omluva v útok. Útok však nikdy nevede k odpuštění a smíření. Omluvy nemanipulují. Pokud se někomu omlouváme, naším skrytým cílem by nemělo být, aby se i on omluvil nám.

2. Přijetí zodpovědnosti

Omluva předpokládá, že převezmu odpovědnost za své jednání. Někdy sice uznáme, že to, co jsme řekli či udělali, skutečně nebylo nejlepší, tvrdíme však, že nás vyprovokovalo nezodpovědné jednání někoho druhého. Obviňujeme tedy druhé a dělá nám potíže říci: „Udělal jsem chybu.“ Jádrem převzetí zodpovědnosti za své jednání je ochota přiznat: „Udělal jsem chybu.“ Naučíte-li se říkat „udělal jsem chybu“, bude to znamenat obrovský krok směrem k odpovědnému a úspěšnému životu. Tato slova některé lidi přesvědčí, že omluva je míněna vážně.

3. Náhrada škody

Naše touha po náhradě škody téměř vždy vychází z potřeby lásky. Pokud nás někdo hluboce zranil, potřebujeme ujištění, že nás opravdu ještě miluje. Slova „omlouvám se, choval jsem se špatně:“ nemusí stačit. Potřebujeme znát odpověď na otázku: „Miluješ mě ještě?“ Tito lidé potřebují, aby po slovech „Neměl jsem s tebou takto jednat“ následovala slova „Jak ti mohu dokázat, že tě mám stále rád?“ Projevit lásku lze různými způsoby:

a) slova potvrzení

„Jsem ti moc vděčná za to, jak jsi mi pomohl“, „Ty myslíš opravdu na všechno!“, vím, že je za tím spousta času i energie, a opravdu to oceňuji.“ Slova, jimiž druhého utvrzujeme, se mohou týkat jeho osobnosti, chování, oblečení, krásy, nebo toho co se mu podařilo. Důležité je, abychom do slov vložili svou lásku a své uznání.

b) skutky služby

„Činy hovoří hlasitěji než slova.“ Vysát pokoj, umýt nádobí, vyměnit děťátku plenu, omýt přední sklo auta, vynést odpadky, dát vyprat prádlo, umýt psa, pomoci dětem s domácími úkoly – to vše jsou skutky služby.

c) soustředěná pozornost

Když se soustředíte na druhého, říkáte mu: „Jsi pro mě důležitý.“ Soustředěná pozornost znamená, že se nenecháte ničím jiným rozptylovat. Televize je vypnutá, časopisy či knihy jsou sice na stole, ale jsou zavřené. Nedíváte se na monitor počítače. Věnujete druhému veškerou svou pozornost. Některé lidi o vaší lásce nic nepřesvědčí lépe, než strávíte-li s nimi nějaký čas, kdy se věnujete výhradně jim.

4. Upřímné pokání

Pokání je více, než říci: „Lituji, nejednal jsem správně. Mohu to nyní nějak napravit?“ Také je třeba říci: „Pokusím se to už nikdy neudělat.“ Některé lidi přesvědčí o upřímnosti omluvy až pokání. Uznáváme, že jsme nejednali správně a že jsme svým jednáním ublížili člověku, kterého milujeme. Nechceme v něčem takovém pokračovat, a proto se rozhodujeme, že se – s pomocí Boží – změníme. Právě rozhodnutí změnit se je znamením, že se už nehodláme vymlouvat.

5. Prosba o odpuštění

Prosbou o odpuštění dokazujeme, že jsme si vědomi svého pochybení. Ublížili jsme druhému člověku (ať už záměrně či nechtěně), nemusí jít samo o sobě o věc nemorální. Prosba o odpuštění je přiznáním

viny. **Poprosme, ale nevyžadujme:** pro toho, kdo se provinil, je někdy těžké požádat o odpuštění. A neméně těžké je pro něj uvědomit si, že odpuštění nemusí přijít hned. Mezi prosbou o odpuštění a dožadováním se odpuštění je obrovský rozdíl.

Šťastná a nešťastná vina... Můžeme volat se svatým Augustinem: *Šťastná vina,...* (srov. velikonoční chvalozpěv: Šťastná vina, pro kterou přišel Vykupitel tak vznešený a veliký!). Ovšem pozor: šťastná vina je pouze vina vyznaná, tam, kde do trosek našich rozbitých srdcí a rozbitých vztahů pozveme s kajícíností Ježíše Krista, kdy v pokoře řekneme: Pane, přijď a zachraň nás. Existuje také nešťastná vina, která vede k smrti.

Vypráví se, že sv. Dominik měl jednou toto vidění: Procházel se po rajske zahradě ve svém klášteře a modlil se. Byl krásný večer, všichni bratři byli ve svých celách, když sv. Dominik potkal ďábla oblečeného v černobílém hábitu. Zeptal se ho: Co děláš v tuto dobu v mém klášteře? Ďábel odpověděl: To, co dělám celý den - shromažďuji svůj zisk. Když procházeli kolem refektáře, sv. Dominik se ďábla zeptal: Jaký zisk sbíráš zde? Nestřídmost a mlsnost bratří. Když šli kolem cel: A tady? Mnoho zahálky a lenosti!, odpověděl spokojeně pokušitel. Před kostelem řekl, že sbírá velkou nepozornost a vlažnost, před knihovnou mnoho zvědavosti a marnivosti; na dvoře zase pomluvy. V tomto upřímném rozhovoru došli až do kapitulního sálu, kde bratři vyznávali své viny: A tady, jaký je tvůj zisk?, ptal se sv. Dominik. Ďábel potřásl hlavou a zlostně přiznal: tady, bohužel, ztrácím všechn svůj zisk! Tvoji hloupí mniši zde vyznávají své viny a litují jich. Bůh jim odpustí a já zůstanu s prázdnýma rukama! Když to dořekl, ďábel zahanbeně zmizel...

Dokud zlo zůstane skryté, ničí a rozbíjí rodinu, komunitu, společenství, ale když je v bratrském odpuštění vyznáno, nejen že ztrácí zlou moc, ale dokonce se může stát příležitostí k růstu a k objevení toho, co spojuje. Naopak neuznaná a nezpracovaná vina nás uzavírá, činí nespokojenými, ukřivděnými a nešťastnými:

ad 4.: NEBEZPEČÍ: NEUZNANÁ, NEZPRACOVANÁ VINA, VNITŘNÍ ZRANĚNÍ

Již zmíněný polský jezuita Józef Augustyn rozvíjí téma křivdy v životě člověka. Každý jsme prožili nějakou křivdu (doma, škola, zpovědnice, ulice apod.) Ublížení bolí. Zatlačování nic neřeší, ublíženost nepřestává člověka otravovat a ničit: podrážděnost, nepřátelství, nezdravý pocit viny apod. Chřipka – doléčená je banalita, nedoléčená může přinášet vážné komplikace: ten, komu bylo ublíženo, se sám stane tím, kdo sám ubližuje.

Základní podmínkou je hluboká touha a pevná vůle vystoupit z pocitu ublížení. Utápí-li se mnozí v pocitu křivdy a bez ustání se jen litují, je to především proto, že nemají dostatečně pevnou vůli své ublížení překročit. Pomoc terapeuta nebo kněze je až na druhém místě. Přichází totiž z vnějšku a její účinnost závisí do značné míry na osobním zapojení ublíženého do procesu odpuštění a smíření. Zároveň tato vnější pomoc je velice důležitá.

Přestože je zkušenost křivdy vždycky velice bolestná, nemusí nutně vždy znamenat prokletí. Řečeno poněkud paradoxně – ublížení se může stát i darem, milostí a požehnáním. Pokud je totiž pocit křivdy vnitřně zpracován a integrován, stává se zdrojem mimořádné citlivosti k druhým, zejména k trpícím.

Uzdravení lze popsat jako jistou „detoxikaci“ z otravy lítostí, rozhořčením, hněvem, pomstychtivostí a dalšími negativními postoji a emocemi. Vnitřní proces uzdravení má své tři základní kroky: ublížení, odpuštění, smíření.

Je třeba vymanit se z léčky uzavírání se do pocitu ukřivděnosti, z potěšení, že jsme „obětí“ a z touhy po „sladké pomstě“. Neuzdravený pocit křivdy přivádí zraněného snadno do bludného kruhu střídání pozice oběti zranění a opět toho, kdo ubližuje.

Proces vnitřního uzdravení začíná v okamžiku, kdy vědomě a dobrovolně opouštíme status oběti, sebelítost a nekonečný pláč nad svým neštěstím. Vytýkání vin druhým znamená, že jsme doposud nepřijali plnou odpovědnost za svůj život. Je třeba se poctivě ptát, zda ve svém životě nezaujímáme postoj oběti.

Trvalé vnitřní uzdravení není jen ušlechtilým, pevným předsevzetím k nápravě, chvilkovým emocionálním prožitkem. Uzdravením se rozumí vnitřní proces, který má svou dynamiku a může trvat i několik let. Zahrnuje citovou oblast i duchovní rozměr, a proto vyžaduje jak úsilí člověka, tak i víru a důvěru v Boží milost.

Prvním darem zraněnému v procesu vnitřního uzdravování je naslouchání. Je nesmírně potřebné zvláště v případech, kdy dotyčný není schopen hovořit o svých bolestných zkušenostech a kdy žil po dlouhý čas ve vnitřní izolaci a uzavřenosti. Kromě naslouchání je dále žádoucí také pochopení a soucit. Ačkoli se ublížený sám dopustil množství chyb, které si snad dosud plně neuvědomuje, doprovázející by ho na ně neměl upozorňovat příliš překotně. Dotyčný by měl vycítit především přijetí, pochopení a akceptaci ve své bolesti a ublížení. Dále je třeba jej vést k tomu, aby se snažil objevovat Boží lásku k němu a vystavovat se jí.

Chci se zmínit o situacích, které mohou být zvláště zraňující: odpuštění rodičům nebo kněžím. Nejde o běžné denní konflikty, ale o případy, kdy někdo zažil velké zranění z neúplné rodiny, zakusil odmítnutí, zneužití, týrání, má zraněný vztah k matce nebo k otci... Taktéž vás mohl zklamat nějaký kněz...

I zde je prvním krokem ochota předkládat tyto věci Pánovu milosrdenství a ochota vykročit ze své bolesti a uzavřenosti, ochota překonat nedůvěru. Můžeme vyslovit svou bolest před Pánem. Můžeme to udělat i formou dopisu, který napíšeme tomu, kdo nám ublížil (neodesílejte ho, je především nejprve pro vás; a velmi vás prosím, abyste

v tom dopise nejen vyslovili svá zranění a bolest, ale pokuste se tam vyslovit i to dobré, co jste dostali).

Mohu sám dosvědčit, že máme-li ochotu vyjít ze své uzavřenosti, Bůh koná malé zázraky. Několikrát jsem zažil situaci naprosté bezmocnosti v určitém lidském vztahu. Dokázal-li jsem předložit upřímně věc Pánu a projevil-li jsem ochotu, že s tím chci něco dělat, byl jsem až zaskočen, jak rychle Pán odpověděl. Velice rychle se naskytla příležitost s dotyčným člověkem hovořit, začít s ním znovu vést dialog. Bylo mi jasné, že teď je řada na mně, abych vystoupil ze své ulity, ze své uraženosti a vyšel druhému vstříc. Nebojte se toho. Sám musím s lítostí říct, že v mé kněžské službě někdy zůstalo mnoho dobrého nevykonáno a nevysloveno jen proto, že jsem nebyl ochoten tento krok udělat.

Mt 5,44: Ale já vám říkám: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují. Co mohu udělat? Opuštění není věci citu, ale vůle. Modli se za toho, komu chceš odpustit. A děkuj Bohu za něj. Potom se pokus dívat se soucitem za jeho masku, za jeho vnějšek. A pocítíš, že je možná jiný, než jak vypadá na povrchu.

Poctivě v Ježíšově blízkosti vzpomínej, komu potřebuješ a máš odpustit - rodičům, sourozencům, kamarádům, kněžím, atd. Nejde o pocit, nýbrž především o rozhodnutí: nepřejí tomu druhému zlo, nechci se mu mstít, a když bude skutečně potřeba, pomůžu mu - a to lze i přes to, že v srdci i vzpomínkách může nějaká bolest zůstat.

*Pozvi Ježíše, jdi spolu s ním svým životem a pros za každého: Pane, odpouštím mu, požehnej tomu člověku, dej mi sílu k odpuštění.
A modli se tolik i za ty, kterým jsi ublížil i ty, nebo dal špatný příklad, aby Pán uzdravil i je.*

Mluv s Ježíšem o tom, jak se chováš v konfliktních situacích: jestli zraňuješ, jsi znechucen anebo máš Ježíšův přístup?

Mluv s Ježíšem o tom, jak se snažíš odpouštět druhým: dokážeš se zříci výčitek, připomínání starých chyb, dokážeš udělat první krok ke smíření?

Neboj se Pánu předložit svá případná zranění a zatrpklost z toho, že ti někdo někdy ublížil. Pán Tě dnes zve k novému rozhodnutí: odložit zatrpklost, odpustit těm, kdo ti ublížili a požádat o odpuštění ty, kterým jsi ublížil ty.

Použitá literatura:

ABELN, KNER, *Pomozme si navzájem*, Praha, KNA, 1997

PHILIPPE J., *Vnitřní svoboda*, Praha, KNA, 2004

AUGUSTYN J., *Křivda, odpuštění, smíření*, Praha KNA

AUGUSTYN J., *Svátost smíření*

CHAPMAN G., *Pět jazyků omluvy*, Praha, Návrat domů, 2007

Zůstaňte v mé lásce

.....

fr. Antonín Krasucki OP

Rád bych s vámi prošel cestou, kterou Ježíš touží projít s každým z nás: naši životní cestou. Možná se k některým okamžikům neradi vrátíme, protože jsme zklamali, byli slabí nebo někým zraněni. S něčím si nevíme rady a tak jsme to raději potlačili. Jsme nešťastní z neodpuštění, ale nemáme sílu udělat ten krok. Hořkost, hněv, sebelítost nám brání pokojně a šťastně žít. Ježíš chce s tebou jít jako dobrý pastýř, který tě dobře zná, hledá tě, pozvedá a nese na svých ramenou zpět domů. Chce s tebou jít jako milosrdný samaritán, který se ke zraněnému soucitně sklání a zachraňuje jej před lhostejností a smrtí. Chce s tebou jít jako milosrdný otec, který čeká na svého ztraceného syna a otcovsky jej objímá i v jeho zuboženém stavu. Půjde s tebou i jako milosrdný soudce, který s tebou chce pojmenovat zlo zlem a dobro dobrem, ukázat ti tvé přednosti i meze, abys je přijal.

Než s Ježíšem vyjdeš na tuto cestu, uvědom si, že Ti svět nabízí i jiná řešení, která však nikam nevedou. Dělat jako by nic? Svádět to na druhé? Malomyslně a nenávidět se? Užírat se touhou po pomstě a odplatě? Tímto směrem nás vždy vede Boží nepřítel. Evangelium nám ukazuje cestu naprosto jinou. Nahlédněme do domu Marie a Marty v Betánii. Obě sestry jsou zasaženy těžkou nemocí svého bratra a nakonec jeho smrtí. Co udělají? Pozvou do této chvíle a situace Ježíše: „Pane, přijď k nám!“ Podle jejich mínění přichází Pán pozdě, upřímně mu vyjadřují své výčitky: „Kdybys tu byl, bratr by nezemřel“. Avšak přes to všechno si uchovaly víru: „Ale vím i teď, že ať bys žádal Boha o cokoli, Bůh ti to dá.“

I ty můžeš beze strachu a s důvěrou Kristu předložit své lidské výčitky, čemu ve svém životě nerozumíš a co nechápeš. Ale předlož mu tyto výčitky nikoli zoufale a s rozervaností, nýbrž s vírou: „Pane, věřím,

že i teď s tím můžeš něco dělat!“ Jako Martě a Marii řekl: „Já jsem vzkříšení a život! Věříš tomu?“, tak i tobě zcela osobně nad tvou životní cestou a plány říká: „Já jsem odpuštění, uzdravení a pokoj. Věříš tomu?“ Ano - to je první odpověď, kterou dnes můžeme Kristu dát.

A teď už kráčeji spolu s Ježíšem, a nech se jím vést. Chce se s tebou zastavit zvláště u chvil, které pro tebe byly důležité. Nezapomeň děkovat a chválit! Chce se s tebou však zastavit zejména u těch událostí, které pro tebe byly těžké, zranily tě, nebo ve kterých jsi sám zklamal. Dovol mu, aby ti ukázal a připomenul všechny, kdo potřebují Tvé odpuštění (rodiče, sourozence, kamarády, ty, kdo Tě o něco připravili, kněze atd.) Nežádá od tebe pocit a emoce, ale především rozhodnutí. Svěř každého z nich do Kristových rukou. Jen On sám vidí do jejich srdce a zná všechny důvody jejich jednání. Modli se za ně a řekni: *Pane, nepřejmi mu zlo, zříkám se své „pomsty“; svěřuji ho do Tvých rukou, protože jenom Ty víš, co je pro něj nejlepší.* Že to je tolik těžké nebo to dokonce nejde? Je veliký rozdíl mezi dvěma postoji: buď s tím chci něco dělat, ale ještě toho nejsem zcela schopen anebo s tím nechci dělat nic. První postoj ani trochu nebrání Boží milosti a pomoci, aby tě vedla dál. Druhý naopak ano.

Také zjistíš, že od Tebe Ježíš žádá velmi důležitou věc. Chce ti ukázat a jít s tebou k těm, které jsi zranil a zklamal ty. V Ježíšově světle vidíš, kolik zraňujících, vyčítavých slov jsi vyřkl, kolik dobrého zůstalo nevykonáno, protože jsi nedokázal vykročit ze své hořkosti, sebelítosti a uraženosti. Vidíš, kolika lidem jsi dal špatný příklad nebo jsi jim bral naději. U každého s těchto lidí se také pravdivě a pokorně zastav spolu s Ježíšem a pros ho z celého srdce, aby se On sám dotkl těch, které jsi zranil, aby je uzdravil, doplnil a napřímil. I ty tolik potřebuješ prosit o odpuštění.

Dovol Ježíšovi ještě dvě otázky. Co děláš, když potkáš zlo kolem sebe? Zraňuješ druhé, vzdáváš to, nebo dokonce utíkáš? Anebo se znechutit nedáš? I Ježíš prožil mnohokrát odmítnutí, intriky, nepochopení, ale

nikdy neztratil svou lásku, věrnost Otcí, a žádným provokatérem se nedal znechutit.

Aby tě Boží nepřítel připravil o naději a odvahu, zařídí, aby sis ve svém okolí všiml množství negativních věcí. Dobře víš, co se pak děje v tvém srdci: strach, nejistota, malomyslnost přejdou do pokušení: na co se ještě modlit, o co se snažit, když to nemá cenu a když je kolem mě tolik problémů a nic se nelepší? A tak zvlažníš... Tato pokušení musíme rozpoznat a reagovat na ně jediným způsobem: ať se stane cokoli, nepřestanu se modlit, nepřestanu prokazovat lásku a plnit své povinnosti. Naopak, když propadneš smutku a polevíš v horlivosti kvůli problémům ve svém okolí, nic tím nevyřešíš, pouze přidáš ke zlu ještě zlo další. Malomyslností a zahořklostí pouze napomáháš šíření zla. Zlo můžeme přemoci jedině dobrem a šíření hříchu zabrzdit pouze vroucností, radostí a nadějí. Když svou pozornost příliš zaměřujeme na to, co není v pořádku, činíme to hlavním tématem hovoru, hořekujeme nad problémy a znepokojujeme se jimi, nakonec dáme zlu více síly, než skutečně má. Někdy zlo odsuzujeme způsobem, který je pouze posiluje. Dobro má daleko více síly a vnitřní soudržnosti než zlo.

A dovol Ježíši ještě onu druhou otázku: jak se chováš, když zhřešíš? Ne všechny výčitky svědomí pocházejí od Božího ducha. Pokud v tobě vzbuzují rozervanost, ochablost, strach, ztrátu odvahy, hněv, pak zcela jistě od Ducha Božího nepocházejí, ale jde o naše vnitřní zranění, pýchu nebo pokušení Božího nepřítel. Pokud tě naopak vedou k důvěře, k nové odvaze, k větší horlivosti, lásce a pokoji, jsou jistě darem Božím. Namísto toho, aby ses po jakékoli chybě malomyslně uzavřel do sebe a ustavičně v sobě živil vzpomínku na ni, vrať se hned s důvěrou k Bohu. Většinou není tak závažný poklesek jako takový, jako spíše ochablost, do které člověk upadá. Jestliže někdo upadne, ale hned se zvedne, neztratil mnoho. Kdo zůstává smutný a zničený, ztrácí mnohem víc. Znamením duchovního pokroku není ani tak to, že víc neupadneme, jako spíš to, že jsme schopni rychle se pozvednout. Již jednou zmíněné pravidlo platí i zde: i kdybych jakkoli

a z jakéhokoli důvodu zhřešil, co nejdřív se zvednu, s naprostou důvěrou bez jakékoli pochybnosti se svěřím do jeho rukou, a dál se modlím, plním své povinnosti, konám dobro.

Co Pánu řeknu? *Ježíši, zvu Tě i na mou další životní cestu, kráčeš se mnou jako dobrý pastýř a milosrdný samaritán. Uč mě rozlišovat, co mi říkáš ty a kde mi klade překážky Boží nepřítel. Už dnes Ti svěřuji všechny chvíle, které budou těžké, protože je poznamená hřích a slabost mého okolí i moje vlastní. Prosím, abys mne v těchto chvílích už „čekał“ a posílil mě k dobrému rozhodnutí a správné cestě. Tvoji odpověď však nikdo nevysloví za Tebe. Můžeš ji vyslovit i jinak, avšak ať vychází z tvého vlastního srdce.*

Použitá literatura:

PHILIPPE J., *Vnitřní svoboda*, Praha, KNA, 2002

PHILIPPE J., *Hledej pokoj a jdi za ním*, Praha, Paulínky, 2005

Obsah

Na cestě k člověku	3
Přirozený zákon a relativismus.....	7
Kdo je člověk?	15
Jak se učit vztahům.....	21
Manželství a rodina.....	27
Zaprášené poklady církve.....	35
Vztah k Bohu	43
Odpuštění	47
Zůstaňte v mé lásce	63

